

Norsk films akademiske ansikt

Vi drukner i amerikanske collegefilmer og britiske Oxford-mysterier. Men i Norge er professor Drøvel fortsatt vår mest kjente akademiker på lerretet.

VINTER- KAMPANJE

Grand Cherokee 4x4 fra 809.900,-

Velg mellom kraftfulle diesel eller bensinmotorer fra 190 HK til 468 HK. Utstyrsnivået er ekstremt høyt. Bl.a. er automatgir, skinnseter, ryggkammera og oppvarmede bakseter standard. Spesialmodellen Overland gir deg i tillegg ventilerte seter, oppvarmet ratt, panoramatak, elektrisk bakluke, luftfjæring, blindsonervarsler, adaptive cruisecontrol og mye mer.

Compass 4x4 fra 414.900,-

Nå kampanje på Limited modellen:
Svært høyt utstyrsnivå.
Bl.a. Skinnseter - 18" alu.felg
Klimaanlegg- EL. justering av frontsete
Navigasjon -Privacy glass fra B-stolpe
Radio/CD med Boston Accustic
Limited pakke: **Nå kun 14.900,-**

Wrangler 4x4 fra 399.900,- 336.369 eks. mva

Nå kampanje på Saharamodellen:
Svært høyt utstyrsnivå: Bl.a. Skinnseter
- Stigtrinn Subwoofer Lakkerte skjermer
og Hard top

Limited pakke: **Nå kun 14.900,-**

Jeep er legenden blant bilmerker og har produsert en rekke 4x4 ikoner. Jeep er ekte firehjulstrekkere med sjel, kraft og kapasitet. Jeep er et eventyr på fire hjul. Historien er makeløs, imaget uovertruffent. Nye Jeep Compass 4x4 er en familiebil, Wrangler er selve ikonet og arbeidshesten som også kommer som 2-seters varebil på grønne skilter. Grand Cherokee er flaggskipet som bare må sees og prøves. På modellene kan du velge mellom diesel eller bensin, manuell eller automatgir. Det du nesten ikke trenger å velge er ekstra utstyr. Alle Jeep i Norge har ekstremt høyt utstyrsnivå og 5 års garanti. Jeep er originalen, alt annet er kopier.

Jeep

5 års garanti

ALTA: RSA Bil & Caravan 93 4 3 8 8 88 ALVDAL: Granrud Bilverksted 62 48 98 98 ARENDAL: RSA Bil Arendal 37 00 51 12 ASKER/BÆRUM: Berg Auto 67 13 07 27 BERGEN: Autosalg 55 36 10 00 DRAMMEN: Bergheim 32 80 94 00
DRAMMEN: Buskerud Bilsenter 32 24 15 00 FINNSNES: Abil 77 85 10 21 FREDRIKSTAD: RSA Bil Fredrikstad 69 39 22 60 GJØVIK: Grefsrud Bil 61 13 18 00 GOL: Glitre Bil 32 02 95 90 HARSTAD: Auto Nord: 77 00 07 80
HAUGESUND: Varden Bil 52 81 45 07 HOLMENSTRAND: Autocenteret Fjeldstad 33 06 67 77 HØNEFOSS: Hønefoss Bil 32 14 01 73 KIRKENES: Sør Varanger Bilteknikk 78993358 KONGSVINGER: Glåmdal Bil 62 81 04 50
KRISTIANSAND: RSA Bil Kristiansand 38 17 70 40 KRISTIANSUND: Kristiansund Bil & Caravan: 71 57 21 50 KVINESDAL: Kvinesdal Motor 91 33 18 44 KVINHERAD: Kvinnerad Bil & Teknisk 53 48 46 50
LARVIK: Solum Auto 47 92 76 35 LILLEHAMMER: Lillehammer-Bil 61 26 86 00 LØRENSKOG: Autonova 67 98 18 00 MANDAL: KA Bilpartner Mandal 38 27 84 30 MOLDE: Nerland Autosalg: 71 26 50 00 MOSS: Moss To-Takt 69 20 20 20
NAMSOS: Motorpartner 74 22 66 80 NARVIK: Bildilla 76 97 78 00 OSLO: Bergheim Auto-Salg Oslo 22 57 65 00 OSLO: RSA Bil Skøyen 22 54 24 50 SANDNES: RSA Bil Forus 51 96 49 00 SARPSBORG: Bergheim Autosalg 69 12 88 00
SKI: Motorsenteret Ski 64 97 26 50 SKIEN: Telemark Bil 35 59 91 90 STEINKJER: Bragstad Bil AS 77 60 84 20 STJØRDAL: Kristoffersen Bil: 74 82 24 22 TROMSØ: RSA Nilsen Bil 77 60 84 20 TRONDHEIM: Bilmax 72 88 20 00
TØNSBERG: Vestfold Auto 33359292 ØRSTA: Bil & Gummiservice AS 70 06 62 55 ØYSTESE: Øystese Mek Verksted 56 55 03 00 ÅLESUND: Bilbutikken Ålesund 70 17 80 00

Veil. pris lev. Drammen. Frakt kommer i tillegg. CO2 utslipp fra 172 g/km Drivstofforbruk 6,6 l/100km.

12: For kjedelig for lerretet

Akademia er lite til stede i norsk spillefilm. – Filmstudentene har få forbilder for de gode historiene fra akademiet, sier filmprofessor.

20: Fri for radiofobi

Radioaktivitet tar ikke bare menneskeliv, men berger også mange. Det understreker Brit Salbu, lederen for det nye Senter for radioaktivitet, menneske og miljø – CERRAD.

24: Akutt forskning

Drømmen er et eget helsefakultet ved Universitetet i Stavanger. I mellomtiden bygges det opp et bredt akuttmedisinsk forskningsmiljø ved byens sykehus.

4: Mangler nødvendig utstyr

De får ikke nok midler til nødvendig infrastruktur. Dermed må forskningsinstitusjoner sette fremragende forskning på vent.

5: Arkeologer taper pensjonspoeng

– Pensjonssystemet i Norge er ikke laget for midlertidig ansatte arkeologer som har mange og kortvarige arbeidskontrakter, sier Tine Schenck, jurist og arkeolog.

6: Kan miste basisbevilgningen

Regionale forskningsinstitutter publiserer færre artikler og vinner færre konkurranser om forskningsmidler enn øvrige forskningsinstitutter.

7: – Dyreforsøk er ofte det beste

Hensynet til menneskelige interesser må i en del tilfeller gå foran dyrevelferd, mener forskningsetisk komité. Men EU vil ha slutt på dyreforsøk.

8: – Må få applaus fra alle

Skal man få status som fremragende forskningssenter, er det problematisk å være banebrytende og kontroversiell, mener UiS-professor.

9: Misfornøyde med museumsreform

– Det nye museet fungerer ikke godt nok, sier museumsansatte i Sogn og Fjordane. De ønsker å bli evaluert av Kulturrådet.

FASTE SIDER

28: Historiske bilder

- 31: Leder
- 32: Kronikk
- 34: Bøker
- 36: Debatt
- 37: Gjest
- 41: Informasjon fra Forskerforbundet

Forskerforum

Nr. 2/2013 – 45. årgang

Fagblad om forskning og høyere utdanning. Forskerforum blir redigert etter redaktørplakaten og er medlem i Fagpressen.

UTGIVER: Forskerforbundet, Postboks 1025 Sentrum, 0104 Oslo, Telefon: 21 02 34 00/Telefaks: 21 02 34 01

ANSVARLIG REDAKTØR: KJETIL A. BROTTVEIT, kjetil.brottveit@forskerforum.no

REDAKSJONSSEKRETÆR: ELIN HAVELIN REKDAL, elin.rekdal@forskerforum.no

FUNGERENDE REDAKSJONSSEKRETÆR: JOHANNE LANDSVERK, johanne.landsverk@forskerforum.no

JOURNALISTER: SIRI LINDSTAD, siri.lindstad@forskerforum.no, AKSEL KJÆR VIDNES, aksel.vidnes@forskerforum.no

KONTAKT REDAKSJONEN: redaksjonen@forskerforum.no

REDAKSJONSRÅD: Martin Eide, professor UiB, Helge Salvesen, bibliotekdirektør UiT, Reidun Høydal, Møreforsking/Høgskulen i Volda

ANNONSER: Arne Aardalsbakke, Telefon: 64 87 67 90, Telefaks: 64 87 67 91, E-post: annonser@forskerforum.no

Design: Concorde Design. Forsidefoto: Hung Ngo. Trykk: Askim Grafiske Senter avd. Prinfo Unique.

ISSN 0800-1715. Opplag: 18 270

Grov underfinansiering

FoU-sektoren søker om milliardbeløp til forskningsinfrastruktur, men får under 300 millioner kroner fra regjeringen.

– Vi opererer hele tiden med stor grad av uforutsigbarhet og uten konkrete signaler fra myndighetene. Mens vi venter på finansiering, skal vi holde en stor gruppe forskere og partnere sysselsatt og motiverte, og det er ikke til å unngå at nøkkelkompetanse forsvinner, forteller Tore Gimse, forskningsdirektør ved Institutt for energiteknikk (IFE).

IFE og SINTEF sendte for to år siden hver sin søknad til Forskningsrådet om støtte til laboratoriestyr i et samarbeidsprosjekt om såkalt flerfasestrømning av olje, gass og vann i transportrør i oljeindustrien. Søknadene fikk topp evaluering, men beskjeden var: Slå dem sammen, og reduser beløpet kraftig.

Under den andre søknadsprosessen, som fulgte i fjor, kåret et ekspertpanel i Aftenposten teknologien for flerfasemåling til Norges viktigste oppfinnelse de siste 30 årene. I dag står søknaden merket «investeringsklar» i Forskningsrådet – uten at det garanterer noen finansiering.

– Utstyret er så tungt at det ikke er mulig å få private aktører til å finansiere det alene, sier Gimse, som så langt har mistet én ekspert; han dro til Australia fordi laboratoriestyret i Norge har latt vente på seg.

Grundig kartlagt

IFE er ikke den eneste institusjonen som må holde fremragende forskning på vent på grunn av sviktende offentlig satsing på forskningsinfrastruktur. Ved forrige utlysning fikk Forskningsrådet søknader om tre milliarder kroner, mens potten var på 300 millioner.

– Med de midlene vi har, kan vi ikke realisere mer enn en brøkdel av potensialet for forskningsinfrastruktur, sier Asbjørn Mo, direktør for Avdeling for forskningsinfrastruktur i Forskningsrådet.

Forskningsrådet har kartlagt FoU-miljøenes behov for forskningsinfrastruktur eller «vitenskapelig utstyr» – først i 2010 og igjen i 2012. Infrastrukturen deles inn i storskala forskningsfasiliteter, elektronisk infrastruktur (eInfrastruktur) og databaser og samlinger. I Forskningsrådets Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur finnes en liste over konkrete prosjekter.

– Disse prosjektene er sikret både faglig kvalitet og nasjonal relevans, gjennom henholdsvis internasjonale ekspertvurderinger og Forskningsrådets egne strategiske vurderinger, forteller Mo.

Mangler 660 millioner

En gjennomgang av søknadene til Forskningsrådet viser at elleve prosjekter har passert hele søknadsprosessen og blitt funnet støtteverdige – uten at de har fått midler. Dette er de «investeringsklare» prosjektene som IFEs flerfaseforskning er ett av, og som til sammen har søkt om 660 millioner kroner. På den andre siden har et antall prosjekter faktisk fått penger til forskningsinfrastruktur – til sammen noe mer enn prosjektene som står på vent. For IFE er dette en fattig trøst.

– Det er en krevende øvelse å komme gjennom søknadsprosessen, sier Tore Gimse, som venter på 68 millioner kroner for å komme i gang med prosjektet.

I tillegg til alle de norskledete prosjektene

Vitenskapelig utstyr

- Basisutstyr finansieres innenfor rammebudsjett ved hver enkelt FoU-institusjon.
- Nasjonale infrastrukturprosjekter har egen post på statsbudsjettet (fram til 2011 avkastning av forskningsfondet).
- Forskningsrådet fordeler 289 millioner kroner i 2013.
- Søknadsvolum ved siste utlysning var ca. tre milliarder kroner.

som mangler finansiering, kommer en serie avtaler med europeiske infrastrukturprosjekter (ESFRI), som ikke kan følges opp fordi Forskningsrådet ikke har fått midler fra regjeringen.

Avviser øremerking

I den første strategien for forskningsinfrastruktur i 2010 anbefalte Forskningsrådet at regjeringen øremerker midler til basisutstyr ved FoU-institusjonene. Anbefalingen er ikke fulgt opp, og statssekretær Ragnhild Setsaas (SV) i Kunnskapsdepartementet skriver i en e-post til Forskerforum at det ikke er aktuelt å øremerke midler til infrastruktur over institusjonenes grunnbudsjetter. I stedet må institusjonene bli flinkere til å inkludere kostnadene til infrastruktur i søknadene til Forskningsrådet, ifølge Setsaas.

– Vi er med på å inkludere kostnader til infrastruktur i våre søknader, men dette er ikke nok, sier Sigmund Grønmo, rektor ved Universitetet i Bergen. Grønmo mener regjeringen bør legge opp til en samlet politikk for bygninger og annen forskningsinfrastruktur.

– Når vi får midler til nye bygninger, kommer vanligvis også det vitenskapelige utstyret på plass, sier Grønmo.

AV ANDREAS HØY KNUDSEN

Behovet for forskningsinfrastruktur overgår satsingen fra regjeringen.

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

– Passar ikkje i pensjonssystemet

Arkeologar utan fast jobb mistar fleire års opptening til tenestepensjon.

– Dette er første gongen eg har hatt kontrakt lenger enn seks månader. Sidan 2005 har eg hatt 15 kontraktar berre ved Kulturhistorisk museum ved UiO, i tillegg til Byantikvaren i Oslo, Akershus fylkeskommune og Hedmark fylkeskommune. Problemet er å få oversikt når kvar arbeidsplass har ulike reglar. Nokre stader gløymer dei også å rapportere inn til pensjonskassa, seier Annette Solberg, som er master i arkeologi og har ei toårig prosjektleiarstilling ved Arkeologisk Museum ved Universitetet i Stavanger.

– Det verste tilfellet er Hedmark fylkeskommune, der ein må ha kontrakt i seks månader for å få rett til pensjon. Der jobba eg først i fem månader, seinare i to månader. Kvar gong har dei trekt pensjon frå lønna mi, men eg har ikkje fått pensjonspoeng. Hå Byantikvaren i Oslo har dei privat pensjonsordning der ein må vere tilsett i eitt år for å få pensjon. Der kan ein gå i årevis på mellombelse kontraktar utan å få rett til pensjon i det heile.

Mistar mange år

– Pensjonssystemet i Noreg er ikkje laga for mellombels tilsette arkeologar, som har mange og kortvarige arbeidskontraktar. Dei passar ikkje inn i regelverket, og mange går difor glipp av opptening både i stat, kommune og det private, seier Tine Schenck. Ho er utdanna jurist, men har også vore mellombels tilsett arkeolog i mange år.

Schenck har nyleg gjennomført ei undersøking av lønnsforhold og pensjon blant medlemmene i MAARK – mellombels tilsette arkeologar, som er ei fagpolitisk foreining i Forskerforbundet.

– Rapporten viser mange graverande døme på medlemmer som ikkje har fått pensjonsutteljing for kortvarige kontraktar som gjerne varer ei veke, to veker eller ein månad. I gjennomsnitt har medlemmene mista to år og to månader som dei skulle hatt utteljing for, og det finst dei som har mista åtte år.

Vanskeleg å få oversikt

Leiar i MAARK Ingar Gundersen meiner det særleg er fire faktorar som slår uheldig ut for pensjonsoppteninga:

– Vi får ikkje utteljing for studia i grunnpensjonen frå folketrygda, noko som gjev oss eit svært uheldig utgangspunkt. Dessutan går mange arbeidsledige fleire månader kvart einaste år og mistar opptening til tenestepensjonen, seier Gundersen.

Han peikar også på at mange og korte kontraktar medfører tappt opptening til tenestepensjonen.

– Vekslande tilsetjingsforhold hjå arbeidsgjevarar med ulike pensjonstenester gjer det

Feltarkeologar går gjerne arbeidsledige i fleire månader kvart år, og dei mistar difor pensjon.

dessutan svært vanskeleg for arbeidstakaren å få oversikt over den samla oppteninga.

Lise Loktu, som er feltarkeolog med mastergrad i arkeologi, er eit godt døme på dette:

– Akkurat no har eg ein kontrakt på ti månader ved Kulturhistorisk museum i Oslo, den lengste kontrakten eg nokon gong har hatt. Sidan 2009 har eg hatt 30 kontraktar, og mange av dei er veldig kortvarige – heilt ned til tre dagar. Dermed har eg mista opptening, fordi kontraktane har vore for kortvarige til å bli rekna med i KLP (Kommunal Landpensjonskasse). Eg har jobba for ulike arbeidsgjevarar som har hatt ulike pensjonsavtalar, og då er det problematisk å få oversikt over oppteninga, seier Loktu.

Tapar på minstekrav

Er arbeidskontrakten kortare enn åtte dagar, får ein inga opptening i Statens pensjonskasse (SPK). Ifølgje Schenck fører denne regelen til at mange medlemmer i MAARK fell utanfor.

– Og sjølv om ein har jobba hundre prosent i åtte dagar, får ein ikkje opptening for meir enn 33 prosent, fordi all pensjonsrapportering i SPK følgjer kalendermånaden. Jobbar ein sju dagar i slutten av ein månad og sju dagar i den neste, kan ein ende opp utan pensjonsberekning.

I KLP er minstekravet for å få pensjon at ein jobbar meir enn 22 dagar i løpet av eit kvartal.

– Jobbar ein i fire veker og blir arbeidsledig etterpå, risikerer ein å ikkje få noko for desse vekene. Om ein sjølv står veldig på, kan ein få dagane med seg inn i neste arbeidsforhold, men då må ein sjølv gå til arbeidsgjevararen med dokumentasjon på tidlegare arbeid. Problemet er at dei fleste ikkje kjenner til reglane.

Ho reagerer også på at alt ansvaret blir velta over på arbeidstakarane.

– Etter norsk lovverk er det arbeidsgjevararen som skal ta ansvar for pensjonen, seier Schenck.

AV JOHANNE LANDSVERK

Ny MAARK-rapport

Analysen av arbeids- og lønnsforhold for mellombels tilsette arkeologar (MAARK) viser at arkeologane

- hadde ei gjennomsnittsinntekt på 326 424 kroner i 2011
- får låg grunnpensjon i folketrygda
- mistar opptening på grunn av månader utan arbeid kvart år
- tapar opptening på mange, kortvarige kontraktar
- må handtere svært mange ulike pensjonsordningar

Institutter kan miste finansiering

Regionale forskningsinstitutter kan risikere å miste basisbevilgningen etter en omfattende evaluering.

– Konsekvensen hvis vi forsvinner, er at mange som bruker oss i dag, ikke vil bruke forskning lenger. Jeg tror vi har en viktig koblerrolle og gjennomføringsrolle, sier Roar Tobro.

Han er direktør i Møreforskning, som er ett av de tolv samfunnsvitenskapelige regionale forskningsinstituttene som Forskningsrådet nylig har evaluert. Blant konklusjonene er at instituttene er for mange og for små, og at flere av de regionale forskningsinstituttene derfor bør fusjonere med høyskoler eller andre forskningsinstitusjoner. Evalueringen støtter også tidligere forslag om å sette en grense for hvor små instituttene kan være for å kvalifisere til basisbevilgning. Tidligere evaluering av den statlige basisbevilgningsordningen har anbefalt en nedre grense på 15 årsverk. Av de tolv instituttene er det to som har mindre enn 15 forskerårsverk, sju har mellom 15 og 30, og tre av de tolv har over 30 forskerårsverk.

Ønsker minimumskrav

Evalueringen viser også til at de regionale forskningsinstituttene publiserer færre vitenskapelige artikler og vinner færre konkurranser om forskningsmidler i Forskningsrådets programmer enn øvrige forskningsinstitutter.

Ifølge avdelingsdirektør Hege Torp i Forskningsrådet kan flere av instituttene stå overfor endringer. Forskningsrådet har ikke satt noe tall på hvor mange årsverk de vil ha som nedre grense, men de støtter prinsippet om et minstekrav for å få basisfinansiering.

– Vi syns det er en verdi i seg selv at det er forskningsmiljøer spredt i hele landet, men det må avveies med at Norge er et lite land, og at konsentrasjon om de beste miljøene bidrar til effektiv ressursbruk. Vi mener at disse instituttene er av betydning for å kunne ta forskning i bruk i hele landet, men vi har spilt inn til Kunnskapsdepartementet at det bør være minstekrav for basisfinansiering.

– Det blir endringer

– Det innebærer at de minste instituttene kan bli lagt ned?

– Instituttene er selvstendige institusjoner. Eventuell nedleggelse er det eierne og ledelsen som bestemmer. Når det gjelder minstekrav for å få basisbevilgning, må det være overgangsordninger som gir rom for å se på andre løsninger – om de kan slå seg sammen med andre eller inngå samarbeid. De må få tid på seg til å koble seg mot andre fagmiljøer, men jeg tror nok at dette landskapet kommer til å endre seg, sier Torp.

De tolv forskningsinstituttene møttes i slutten av januar blant annet for å diskutere rapporten. Blant deltakerne var også Forsknings-

FOTO: FORSKNINGSRÅDET

– Instituttlandskapet kommer til å endre seg, sier Hege Torp.

rådet, representanter fra evalueringsutvalget og Kunnskapsdepartementet. Ifølge Roar Tobro i Møreforskning ble innspillene og forslagene fra evalueringen tatt godt imot, men med en innvending mot at instituttene regionale relevans ikke er understreket sterkt nok. Han peker på at instituttene får gode tilbakemeldinger fra oppdragsgivere og har en betydelig rolle i produksjonen av forskning i regionene.

Ønsker spredt forskning

Han får støtte fra direktør ved Vestlandsforskning, Agnes Landstad, og direktør ved Østlandsforskning, Morten Ørbeck.

– Jeg skulle ønske at vi hadde sett mer av relevansperspektivet når det kom til anbefalingene, men mange av utfordringene er nyttige å se. Det skaper gode diskusjoner, og det blir spennende å se hvordan vi håndterer det, og hva vi skal gripe fatt i som gruppe, sier Landstad.

– Det blir ofte satt likhetstegn mellom konsentrasjon og geografisk konsentrasjon. Geografisk mener vi at midlene allerede er ekstremt konsentrert i dag, sier Morten Ørbeck.

– 93 prosent av Forskningsrådets tildelinger havner i Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø. Og 92 prosent av tildelingene til instituttene havner i de samme byene, inkludert Ås. Hva da med de 70 prosent av norsk offentlig sektor og næringsliv som ikke ligger der? Hvilken tilgang skal de ha til forskning og forskningskompetanse, spør han.

Venter på Forskningsmeldingen

Hege Torp i Forskningsrådet støtter deres argument om deres betydning for bruk av forskning på regionalt nivå.

– Det er et godt begrunnet motargument fra instituttene side.

Hva som skjer med instituttene, blir i siste instans opp til regjeringen og Stortinget når neste års statsbudsjett skal behandles. Men allerede denne våren kan vi få et hint når forskningsmeldingen legges frem.

AV AKSEL KJÆR VIDNES

Disse er evaluert

- Norge har tolv regionale forskningsinstitutter: Agderforskning, IRIS Samfunns- og næringsutvikling, Møreforskning, Nordlandsforskning, Norut Alta, Norut Tromsø Samfunn, Telemarkforskning, Telemarkforskning og utvikling, Vestlandsforskning, Østfoldforskning og Østlandsforskning.

FOTO: FORSKNINGSRÅDET

Forskningsrådet varsler endringer for de regionale forskningsinstituttene i forbindelse med Forskningsmeldingen.

– Trenger fortsatt dyreforsøk

EU vil ha slutt på bruk av forsøksdyr. – Et slikt standpunkt er uforsvarlig, mener norsk forskningsetisk komité.

Hva og hvem er viktigst: dyrenes velferd eller menneskelige interesser? Det diskuteres i forbindelse med en ny forskrift for bruk av dyr til vitenskapelig formål.

– Komiteen mener at det av og til vil være uforsvarlig å ikke skulle bruke dyr i forskning, sier Helene Ingierd, sekretariatsleder for Den nasjonale forskningsetiske komité for naturvitenskap og teknologi (NENT).

Dagens komité mener at hensynet til menneskelige interesser i en del tilfeller må gå foran dyrevelferd.

– På områder som er veldig viktige for menneskers helse, mener komiteen at det vil være feil ikke å bruke mulighetene man har tilgjengelig. Det inkluderer dyreforsøk når det ikke finnes alternativer, sier Ingierd.

Mer liberal enn EU

Dermed inntar komiteen et mer liberalt standpunkt enn EU, bekrefter Janneche Utne Skåre, forskningsdirektør ved Veterinærinstituttet og medlem av NENT.

– I EU-direktivet defineres det endelige målet som fullstendig erstatning av bruk av dyr til vitenskapelige formål så snart det er vitenskapelig mulig. NENT mener i hovedsak at det er positivt at bruk av dyr i forsøk begrenses. Vi mener imidlertid at det innenfor mange typer forskning fortsatt er helt vesentlig å utføre dyreforsøk for å få fram ny kunnskap av stor menneskelig betydning.

I 2002/2003 kom stortingsmelding nr. 12 om dyrehold og dyrevelferd. Den vektla prinsippene om de tre R-ene – Replacement, Reduction og Refinement – i tråd med EUs politikk. Forsøk med dyr skulle fortrinnsvis erstattes av andre forsøksmetoder. Man hadde som mål å redusere antall forsøk med dyr, og man ville skjerpe inn hvordan forsøkene ble utført.

– Alt dette er komiteen tilhenger av. Det har i det hele tatt vært en sterk økning i kunnskapen innenfor dyrevelferd generelt og forsøksdyr spesielt siden jeg begynte å jobbe på dette feltet på 1970-tallet. Da var det liten diskusjon rundt hvordan forsøkene ble utført, og hvorvidt det i det hele tatt var nødvendig å bruke dyr, sier Skåre.

I EU har imidlertid bruk av forsøksdyr vært regulert gjennom et eget direktiv fra 1986, og det norske regelverket har blitt noe harmonisert med dette, men EU-direktivet har aldri blitt gjennomført i norsk rett.

I 2010 kom et nytt EU-direktiv, samtidig som Norge etter hvert hadde fått en ny lov om dyrevelferd. Dermed har Mattilsynet nå sett behov for å revidere regelverket for forsøksdyr, også for å modernisere forvaltningen.

ILLUSTRASJONSFOTO: SCANPIX

Ennå ligger det et godt stykke fram i tid å kunne fase ut bruk av forsøksdyr, mener forskningsetisk komité.

Anerkjent som sansende vesener

– I dag vet vi mye mer om faktorer som innvirker på dyrevelferden, blant annet om dyrs evner til å føle smerte og frykt. Dyr er nå anerkjent som sansende vesener. Dette har resultert i store endringer i holdninger knyttet til etikk og dyrevelferd, noe som er bra, understreker Skåre.

Og likevel:

– Spørsmålet om bruk av forsøksdyr er i bunn og grunn et spørsmål om etikk. Noen ser på mennesker som en dyreart på linje med alle andre dyrearter, og noen setter dyr framfor mennesker. For disse vil det da være galt at en dyreart skal gjennomgå lidelser for at vi som mennesker skal få det bedre, for å si det veldig enkelt. Men så er det mange av oss som setter menneskene høyere enn dyr, selv om vi også kan se på menneskene som en art. Da blir det å for eksempel utvikle medisiner eller behandlingsteknikker ved bruk av dyr noe vi kan forsvare, sier Skåre.

– Dyreforsøk ofte best

Hun synes i det hele tatt at det er bemerkelsesverdig at utfasing av forsøksdyr er satt som et

mål for EU. Skåre understreker imidlertid at det ikke skal være lov til å forbruke dyr.

– Jeg er mot at man bruker forsøksdyr for eksempel i utvikling av kosmetikk. I det hele tatt er det viktig at vi hele tiden har en diskusjon og skjerpet bevisstgjøring rundt bruk av dyr i forsøk. Men jeg tror det er like viktig at man aksepterer at for en del formål må dyreforsøk til skal vi komme videre.

Torunn Knævelsrud synes på sin side det blir feil å avvise en visjon, som målet om å utfase forsøk med dyr helt, slik de tre R-ene er et uttrykk for. Knævelsrud er seksjonssjef for dyrevelferd og fiskehelse i Mattilsynet.

– Erfaring fra mange felt viser at om man setter et strengt krav, så strever man etter å gå den veien. Man har jo en nullvisjon om at ingen skal drepes i trafikken. Og så kan man hevde at det ikke er mulig å oppnå. Men så lenge man har det som visjon, jobber man i den retningen.

AV SIRI LINDSTAD

– Utvelgelsen er et lotteri

Det er tilfeldig hvem som blir tildelt status som fremragende forskningssentre, mener professor. Forskningsrådet avviser kritikken.

– Måten evalueringen gjøres på, har store elementer av vilkårlighet i seg. Det er i stor grad et lotteri. Blant mange gode trekker noen vinnerloddene, sier Terje Aven.

Han er professor i risikoanalyse og risikostyring ved Universitetet i Stavanger. I en kronikk i Stavanger Aftenblad har han kritisert systemet for utvelgelsen av Sentre for fremragende forskning (SFF). Forskningsrådet har nylig utnevnt 13 nye SFF som totalt mottar 207 millioner kroner i året i opp til ti år.

– Hindrer banebrytende forskning
Avens forskningsmiljø innen sikkerhets- og risikoforskning ble avvist i sin søknad om SFF-status. Aven ønsker ikke å kritisere at akkurat hans forskningsprosjekt ikke nådde opp i søknadsprosessen, men han vil reise en debatt om hvordan utvelgelsen foregår.

– Utfallet avgjøres primært av hvem som trekker de gunstige bedømmerne og fagpersonene i de vitenskapelige komiteene, mener Aven.

– I praksis må man ha full oppslutning blant bedømmerne for å nå opp. Det betyr

at det er problematisk å være banebrytende, kontroversiell og utfordrende i sin forskning, for da risikerer man at noen av fagpersonene ikke applauderer forskningen. Trekker du motstanderne til å evaluere søknaden, vil du tape søknadskampen.

Vil diskutere metodene

– Det er veldig spissformulert å kalle dette et lotteri, og det kan vi ikke gå god for i det hele tatt, sier Anders Hanneborg, direktør for Divisjon for vitenskap i Forskningsrådet.

Han er åpen for at metoden for utvelgelse av SFF-ene kan forbedres, men vil avvise at det er noe annet enn faglige vurderinger som ligger til grunn.

– Kan utvelgelsen gjøres på en bedre måte enn i dag?

– Jeg tror det er et spørsmål man alltid må stille – og det stilte vi også da vi skulle designe metoden for denne utlysningen, som er tredje gang vi utlyser midler til Sentre for fremragende forskning, sier Hanneborg. Han erkjenner at metoden ikke nødvendigvis er perfekt.

– Vi mener å ha valgt en god og grundig

Er det slik SFF-ene plukkes ut? Ikke langt unna, mener Terje Aven.

prosess, men jeg syns det er fornuftig at vi også etter denne runden diskuterer åpent om det er noe vi bør gjøre annerledes neste gang, sier Hanneborg.

AV AKSEL KJÆR VIDNES

Se kronikk om SFF-utvelgelsen side 32.

Forskningspolitikk:

NHO fryder seg over Jens

Jens Stoltenberg sier de helt riktige tingene for å få skryt av NHO. Men Erna får æren.

– Jeg var redd for at Stoltenberg skulle legge seg på samme retorikk som Kristin Halvorsen har brukt tidligere – at det nærmest er næringslivets «feil» at det forskes for lite i Norge. Det er en påstand som rett og slett ikke er korrekt.

Seniorrådgiver for forskningspolitikk i NHO, Tore Li, trekker et lettelsens sukk etter statsminister Jens Stoltenbergs møte med næringslivet og forskningssektoren. Under en debatt 15. januar om forskning i næringslivet (i forbindelse med Kunnskapsdepartementets kontaktkonferanse) redegjorde Stoltenberg for sitt syn på forskningspolitikken. Det var lite fordeling av skyld, ispedd løfter om mer penger.

– Vi snakker om at kulturløftet er stort, men forskningsløftet er større. Og det kommer mer penger, sa Stoltenberg.

Ærna!

Forskningspolitikken ble også gjenstand for Stortingets spørretime dagen etter, der Stoltenberg ble grillet av blant andre Høyre-leder Erna Solberg. At forskningspolitikken får økt

– Forskning er helt avgjørende for verdiskapningen, mener Jens Stoltenberg.

oppmerksomhet, syns NHO er svært positivt.

– Ikke minst at det knyttes til en konferanse som er spesielt rettet mot forskning i næringslivet, sier Li, som mener at mye av statsministerens interesse er knyttet til Erna Solbergs engasjement for forskning i næringslivet.

– Jeg tror at Erna Solberg skal ha en del av æren for at Stoltenberg engasjerer seg mer, for hun har tatt opp dette spørsmålet omtrent i hver eneste TV-debatt med ham, og nå virker

det som om Stoltenberg ønsker å ta saken fra Høyre. Regjeringen ønsker åpenbart å komme på offensiven i FoU-politikken.

Næringsliv i vekst

For NHO har det i en årrekke vært viktig å vise til veksten i forskningsinnsatsen i næringslivet, mens regjeringen ofte har svart med at norsk næringsliv forsker for lite.

– Det er et faktum at norske bedrifters andel av utført forskning og utvikling har økt fra en tredjedel til nærmere halvparten i løpet av de siste 30 årene, sier Li. Han har stor tro på at utviklingen vil fortsette til tross for et par magre år.

– La meg minne om at FoU-statistikken fra SSB viser at norsk næringslivs FoU-innsats hadde en nominell vekst på 7 prosent fra 2011 til 2012. Det innebærer en realvekst på 3 prosent. I samme periode hadde FoU i statsbudsjettet en nominell vekst på 3,3 prosent og en realvekst på 0,3 prosent. Næringslivets FoU-innsats er på vei opp.

AV AKSEL KJÆR VIDNES

– Fungerer ikkje godt nok

Omstillinga har gått ut over det museumsfaglege, meiner tilsette. Dei ønskjer seg ei evaluering.

– Der er stort behov for ei evaluering av Musea i Sogn og Fjordane, for det nye museet fungerer ikkje godt nok, seier Inger Marie von de Lippe, avdelingsleiar ved Norsk Reiselivsmuseum i Balestrand i Sogn og Fjordane. Avdelinga vart ein del av De Heibergske Samlinger før alle dei fem musea i fylket i 2009 vart slått saman eller «konsoliderte» til ein stor organisasjon.

– Den nye organisasjonen har fått meir ressursar, men det har stort sett gått til administrasjonen. Økonomien ved dei einskilde avdelingane har ikkje blitt betre slik vi var lova, snarare tvert imot. Det er også umogleg for oss ute i musea å følgje med på økonomien. Vi får berre trødd nye direktiv ned over hovudet utan at dei vert drøfta med oss, meiner von der Lippe.

– Meir samarbeid før

Anne Bakke er formidlingsleiar ved Kystmuseet i Sogn og Fjordane, ei av dei andre avdelingane i museet.

– Eg var ei av dei som ivra for samanslåing, særleg fordi vi vart lova fagleg styrking og meir samarbeid. Sett frå min ståstad var det faktisk meir samarbeid før konsolideringa enn no, seier Bakke.

– Målet med konsolideringa var å verte sterkare økonomisk og fagleg, men dette er på langt nær innfridd. Avdelingane har ikkje fått økonomisk vekst, og det blir lagt så stor vekt på det administrative at det museale har kome i skuggen, seier Bakke.

Også Bakke ønskjer seg ei evaluering.

– Det var jo meininga at museumsreforma skulle bli evaluert. Eg synest Kulturdepartementet burde gi pålegg om at museet må evaluere seg sjølv.

– Dei små musea lid

Telemark Museum, som er eitt av tre museum i Telemark, er blant musea som har evaluert seg sjølv etter omorganiseringa. Ein evalueringsrapport frå 2011 utført av Telemarkforskning viser at dei tilsette har svært ulike syn på den nye organisasjonsmodellen.

– Eg ser tydelig at dei lokale museumsavdelingane lid under den nye museumsordninga, og nokre av dei er ikkje lenger bemanna. Fleire av dei små musea har fått eit løft når det gjeld vedlikehald og registrering, men både aktivitet og besøk har gått ned, seier Kirsten Tangen, tillitsvald for Forskerforbundet ved Telemark Museum. Ho var tidlegare styrar ved Brevik museum, men jobbar i dag som arkivar med ansvar for dei historiske privatarkiva ved Telemark Museum.

– Vi som tidlegare styrte dei små musea, har gått inn i fagspesifikke stillingar ved det nye

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

Musea i Sogn og Fjordane vart lova fagleg styrking og meir samarbeid.
– Dette er på langt nær innfridd, meiner tilsett ved Kystmuseet.

konsoliderte museet. Eg ser at vi har fått ein fagleg gevinst med større spesialisering, men vi har også tapt mykje. Men vi gamle museumsstyrarar er i mindretal, og dei fleste vil nok seie at det fungerer greitt.

Nøgne med reforma

Møre og Romsdal fylke fekk gjennomført ei evaluering av museumsreforma i 2012. I ei spørjeundersøking svarte 80 prosent at reforma hadde hatt ein positiv påverknad på museumsarbeidet.

– Det var heilt naudsynt å slå saman ein del museum, særleg med tanke på profesjonalisering. Museumsdrifta er blitt meir profesjonell på alle vis, meiner Kjetil Tandstad, tillitsvald for Forskerforbundet ved Stiftinga Sunnmøre Museum, eitt av tre regionmuseum i fylket.

Tandstad fortel at museet har behalde eigarstyrar, og avdelingane har fast bemanning og formidlingsteneste, i motsetnad til Telemark Museum.

Evaluerer organisering

Kulturrådet skal no evaluere eit utval museum med utgangspunkt i organisasjonsformer (stiftingar, aksjeselskap eller interkommunale selskap), storleik og geografi. I utlysinga av evalueringsoppdraget er 13 museum foreslått evaluerte. Musea i Sogn og Fjordane og Sunnmøre Museum er ikkje blant desse.

– Dette er ikkje ein fullstendig gjennomgang av museumsreforma, men ein studie der vi vil vurdere sterke og svake sider ved ulike former

for organisering, blant anna tilhøvet mellom eigar og drift. Det endelege utvalet av museum blir gjort i samarbeid med dei som får tildelt oppdraget, seier Espen Hernes, sjef for museumsseksjonen i Kulturrådet.

Hernes seier Kulturrådet har fått tilbakemeldingar frå museum som ønskjer seg ei større evaluering av museumsreforma.

– Kulturdepartementet har fram til no ikkje lagt opp til ei større, heilskapleg evaluering av reforma. Det vil også være vanskelig å gjennomføre denne type evaluering, for det er mange ulike variablar som spelar inn over eit langt tidsrom, seier han.

AV JOHANNE LANDSVERK

Evaluerer organisering

- Kulturrådet vil evaluere organisasjonsformene ved eit utval museum, både stiftingar, aksjeselskap og interkommunale selskap.
- Utvalet er ikkje endeleg, men desse er aktuelle: Akershusmuseet, Østfoldmuseet, Hedmark fylkesmuseum, Telemark Museum, Vest-Agder-museet, Jærmuseet, Hardanger og Voss Museum, Nordmøre Museum, Museene i Sør-Trøndelag, Stiklestadmuseene, Museum Nord, Midt-Troms Museum og Museet for kystkultur og gjenreiseing.

Ønsker tverrfaglig klimaforskning

■ Forskningsrådet ønsker nye stemmer inn i klimaforskningen og arrangerer workshop 27. februar for å få med flere fagmiljø. – I samfunnsfag og humaniora er det mange som tenker at «klima – det er naturvitenskap, og det er teknisk». Men mennesket og samfunnet er både hodet og halen på klimaspørsmålet. Det er mennesket som endrer klimaet, og det er faren for blant annet menneskelig lidelse som gjør klimaendringer til en av vår tids aller største utfordringer, sier Camilla Schreiner i Forskningsrådet.

Mister forskere

■ Høgskolemiljøene i Oslo og Bergen opplever forskermangel i de tekniske fagene. – Mange av de gode hodene går over til industri hvor man kan tjene litt mer penger. Derfor er det viktig å rekruttere mer aktivt, sier leder av Institutt for informasjonsteknologi ved Høgskolen i Oslo og Akershus, Laurence Habib, til Teknisk ukeblad. I en periode hvor det også er forventet at mange pensjonerer seg, ser høgskolen seg derfor blant annet nødt til å rekruttere mer internasjonalt for å fylle stillingene.

Anvendt forskning fungerer

■ Det norske systemet for anvendt forskning gir gode resultater, men møter også utfordringer, skriver NIFU i en ny rapport. Spesielt bør forskningsmiljøene få mer rom til å bidra til fornyelse av norsk næringsliv, og systemet bør i større grad rustes til å møte store samfunnsutfordringer. Forskningsinstituttene har en sentral rolle i systemet og kan fungere som innovasjonspartnere for norske bedrifter.

Høgskolen i Vestfold godkjent av EU

■ Som første høgskole i landet har Høgskolen i Vestfold fått HR-sertifisering fra EU, ifølge hive.no. Godkjenningen av høgskolens nye handlingsplan for personalpolitikk (HR) gir institusjonen rett til å bruke sertifiseringen «HR-excellence in research». Sertifiseringen viser at høgskolen forholder seg til EUs anbefalte retningslinjer for rekrutterings- og arbeidsvilkår for forskere og gjør blant annet at skolen kan markedsføre seg som et spesielt godt sted å jobbe.

Realister kursers i formidling

■ Universitetet i Oslo skal kurse realfagsstudenter i forskningsformidling. – Det er på høy tid. Vårt samfunn er tuftet på forskning. Manglende forståelse av forskningens vesen og dens resultater er i ytterste instans et demokratisk problem. Debattene etter NRK-seriene Folkeopplysningen og Hjernevask har vist at gapet mellom akademia og offentligheten er stort, skriver Ståle Wig og Norith Eckbo i en kronikk i Aftenposten. Wig er redaktør for studenttidsskriftet Argument, og Eckbo er kursets prosjektleder.

Likestillingspris til UMB

■ Universitetet for miljø og biovitenskap (UMB) har fått Likestillingsprisen for 2012. UMB får prisen på to millioner kroner for sitt systematiske arbeid for å bedre kjønnsbalansen ved institusjonen, opplyser Kunnskapsdepartementet. – UMB har vist en markant holdningsendring i ledelsen og organisasjonen når det gjelder å endre kjønnsbalansen blant de ansatte. Ethvert universitet og enhver høyskole burde la seg inspirere, uttalte kunnskapsminister Kristin Halvorsen ved overrekkelsen.

BI

BI avvikler innovasjonsmaster

■ Handelshøyskolen BI legger ned sitt masterprogram i innovasjon og entreprenørskap fordi det ikke er nok heltidsstudenter, opplyser bi.no. I stedet skal skolen tilby innovasjons- og entreprenørskapsfag i form av egne kurs på andre studier. Bachelorstudiet i entreprenørskap og økonomi fortsetter som før. Rektor Tom Colbjørnsen forklarer endringen med at BI ikke kan spre de faglige ressursene på for mange enkeltstående emner hvis institusjonen skal hevde seg blant de beste utenlandske skolene.

FOTO: REGJERINGEN.NO

EU vil ha mer Hum-Sam

■ EU vurderer et eget program for humanistisk og samfunnsvitenskapelig forskning i det nye rammeprogrammet Horizon 2020. Tidligere har humaniora og samfunnsvitenskap vært helt ute av rammeprogrammene, men nå er det forventninger om at disse fagfeltene får en klar rolle, forteller direktør Arvid Hallén i Forskningsrådet til forskerforum.no. – Situasjonen Europa er i, påkaller enda mer av samfunnsvitenskapelige og humanistiske perspektiver i forståelsen av samfunnets utvikling, sier han.

Garantert kvinnelig rektor

■ Når Høgskolen i Finnmark og Universitetet i Tromsø går til stemmeurnene for å velge ny felles rektor, er det to kvinner som stiller som kandidater, begge UiT-ansatte. De to kandidatene er Synnøve Jenssen (til venstre) og Anne Husebekk. Jenssen (58) er professor i statsvitenskap og har tidligere vært dekan ved SV-fakultetet. Husebekk (57) er prodekan ved Det helsevitenskapelige fakultet og professor i medisin. Nåværende prorektor Curt Rice var tippet som rektorkandidat, men har annonsert at han ikke stiller.

Museer utdanner forskere

■ De naturhistoriske museene samarbeider om å utdanne en ny generasjon forskere i biosystematikk, det vil si arbeidet med å kartlegge arter i Norge. Utviklingen av denne kompetansen har lenge vært nedprioritert, opplyser Forskningsrådet. Forskerskolen er en del av rådets satsning UNI-MUSEER, som skal stimulere til forskning ved universitetsmuseene. I tillegg til forskerskolen i biosystematikk støttes ett prosjekt innenfor arkeologi og ett innenfor museologi.

Aasland ny UNESCO-leder

■ Tidligere forsknings- og høyere utdanningsminister Tora Aasland skal lede den nye norske UNESCO-kommisjonen. UNESCO er FNs organisasjon for utdanning, vitenskap, kultur og kommunikasjon. Kommisjonen har tolv andre medlemmer kommer blant annet fra Riksantikvaren, Meteorologisk institutt, Forskningsrådet, Universitetet i Bergen, Kulturrådet og Institutt for samfunnsforskning. Kommisjonen er rådgiver for myndighetene i saker som berører UNESCO, og skal være bindeledd mellom fagmiljøene og regjeringen.

Advarer mot endring av høgskolefag

■ Flere høgskoler har universitetsambisjoner, men det kan være skadelig om de blir for akademiske, hevder professor Jan-Erik Johansson ved Høgskolen i Oslo og Akershus. – Risikoen er at man får en «akademisk drift» av høgskolene, sier han til Klassekampen. Skal det bli en suksess, må profesjonsutdanningene bevare sin egenart, mener han. I Danmark, Sverige og Nederland har lærerutdanningene blitt slått sammen med andre fagfelt. – Det ga ingen bra effekt. Man må være tett på faget, sier Johansson.

FOTO: BENJAMIN A. WARD / HIOA

Forskningsfusk på timeplanen

■ Triksing med resultater og holdningene til fusk er stadig et problem i forskning. Forskningsetikk må derfor bli sentralt i forskerutdanningen. Det mener dekan og rektorkandidat Dag Rune Olsen ved Universitetet i Bergen. I et innlegg i På Høyden understreker han hvor viktig det er at også den enkelte forsker gjennom handling og veiledning viser at god forskningsetikk ligger til grunn for alt vitenskapelig arbeid. Imidlertid er det et overordnet lederansvar å skape en sunn forskningskultur, påpeker han.

Fast ordning med nærings-ph.d.

■ Ordningen med nærings-ph.d. fungerer bra, men er lite kjent, viser en evaluering fra NIFU. Nå skal ordningen, som har vært et prøveprosjekt, gjøres permanent, opplyser Aftenposten. Doktorgradssamarbeidet mellom forskningsmiljøene og næringslivet er et av regjeringens tiltak for å få de to sektorene til å samarbeide mer. Evalueringen viser at ordningen har fungert etter intensjonen og bidratt til økt forskning og kompetansebygging i næringslivet.

Vitenskapen som troner på vaklende bein, ser ut til å være et gjennomgangstema i mange filmer. Her fra den norske filmen *Salmer fra kjøkkenet* (2003).

Nådeløs fallhøyde

Det går som oftest galt når forskere entrer filmrerretet.
Enten er de onde, dumme eller så ivrige i vitenskapens
tjeneste at de utløser en katastrofe.

◀ **Den kvinnelige forskeren**
Kvinner glimrer generelt med sitt fravær som forskere på film. Sigourney Weavers rollefigurer i filmer som *Alien* og *Avatar*, eller som gorilla-forskeren Dian Fossey, er interessante unntak. I *Contact* gestalter Jodie Foster en dyktig, men ensom kvinnelig forsker. Ellers henvises kvinner stort sett til jobben som vitenskapelige assistenter for den mannlige helten. I det 21. århundre har imidlertid en ny vitenskapskvinne sett dagens lys – en ung og attraktiv, men fortsatt ensom heltinne, som for eksempel Lara Croft i *Tomb Raider*.

Avatar (2009)

Dr. David Krupien er på feltarbeid i Arktis, hvor han studerer en isbre som er i ferd med å smelte. Plutselig oppdager han en forhistorisk art som forskere aldri har sett før. Han samler fire av sine beste studenter på basen for å delta i den spennende utgravingen. Men det som gruppen ved nærmere øyesyn avdekker, overgår deres vildeste fantasi. Snart må Dr. Krupien og studentene kjempe en kamp på liv og død ...

Den gikk deg kanskje hus forbi, filmen *Arctic Outbreak* fra 2009? Fortvil ikke av den grunn: Den ville neppe ha overrasket deg på noe vis. Dr. Krupien er nemlig en typisk forsker i en typisk amerikansk katastrofefilm.

Spiller på frykt og fascinasjon

– Når jeg ser en film der det figurerer en forsker, kan jeg umiddelbart forutse hva vedkommende kommer til å si og gjøre. Skildringen av forskere på film varierer mellom noen overraskende

få stereotyper, som ikke har endret seg mye gjennom årene.

Det sier Laura Søvsø Thomasen, vitenskaps-historiker og doktorgradsstipendiat ved Institutt for estetikk og kommunikasjon ved Aarhus universitet i Danmark. Sammen med matematikeren Kristian Danielsen publiserte hun i 2011 forskningsrapporten *Fra laboratoriet til det store lærred*, en analyse av hvordan forskere framstår på film, først og fremst amerikansk mainstreamfilm. Her identifiserte de blant annet fem forskerstereotyper (se bildeeksempler).

– Det er sterk fremmedfølelse og ambivalens overfor vitenskap som kommer til uttrykk i alle disse filmene. Vi som seere forstår ikke hva forskerne holder på med, og føler derfor både en dyp fascinasjon og en sterk angst for dem. De framstilles aldri som nøytrale figurer og har alltid en bestemt funksjon. Enten er de gode og skal forsøke å løse et problem, eller så er de onde og vil forsøke å ødelegge noe. Slik har det vært siden spillefilmens barndom.

Til tross for at stadig flere av oss selv har

studert på høyskoler og universiteter og dermed har kunnet komme forskere på nært hold, råder angsten ennå på filmreredet.

– Den redselen tror jeg alltid vil være der. Den har ikke nødvendigvis å gjøre med selve forskeren som person, men snarere med de kreftene vedkommende jobber med. Tenk bare på de siste tiårs utvikling innen nanoteknologi. Har forskerne virkelig kontroll over det de driver med, er spørsmålet som stilles i mange filmer, sier Søvsø Thomasen.

Det er da også først og fremst naturvitere som får en rolle i katastrofefilmene. Jobber du innen fag som zoologi, astronomi, geologi eller antropologi, får du gjerne en helterolle og presenteres som et medmenneske med høye etiske standarder. Er du derimot lege eller biolog, har du gjerne skurkerollen i filmen.

– Om forskeren er ond eller god, gjenspeiles dessuten i hvorvidt han – for forskere på film er stort sett menn – jobber alene eller i et kollektiv. Jobber han tett sammen med fagfeller og er ansatt på for eksempel et universitet, blir han gjerne framstilt på en positiv måte. Noe annet er det med han som jobber utenfor et faglig og sosialt fellesskap. Da kommer skurken i ham frem.

Bak Oxfords høye murer

Akademiske skurker er det mange av også i britisk film og tv-drama, men da av en litt mer polert og velkledd sort enn de amerikanske. Tenk bare på alle Oxford-mysteriene vi mesker oss med. Skruppelløse professorer og forledete studenter sørger for å holde politietterforskere

– På Oxford har det sittet ulike mennesker på det samme kontoret gjennom fem hundre år.

GUNNAR IVERSEN

◀ **Den profesjonelle forskeren**
Den profesjonelle forskeren har sjelden hovedrollen i film, men tilhører heltene og utøver faget sitt med stor integritet. Han er vennlig, pasifistisk og er i det store og hele skildret positivt. Figuren bidrar gjerne til å gi historien en viss autoritet og troverdighet. I denne kategorien finner vi også filmer som skildrer virkelighetens forskere, som for eksempel matematikeren John Nash, antropologen Dian Fossey og biologen og zoologen Alfred Kinsey.

Kinsey (2004)

– De blir som små og lukkede samfunn, og det er noe av det som gjør det gøy og spennende for oss.

JANNE STIGEN DRANGSHOLT

som politiførstebetjent Endeavour Morse, politibetjent Robert Lewis og assistenten James Hathaway i evig ånde med å oppklare kriminalsaker.

Søvsø Thomasen tror noe av Oxford-mysterienes fascinasjon handler om Sherlock Holmes-tilnærmingen som råder i disse seriene.

– I amerikansk film og tv-drama er det mye mer action og blod. I de tilsvarende britiske historiene behandler man kriminalmysteriet

på en annen måte. Heltene går mer vitenskapelig til verks, og detektiven kan dermed minne om en forsker når han eller hun leter etter og samler spor.

Også her skinner det gjennom en ambivalens til vitenskap. Men mens ambivalensen i amerikansk film er bygget på frykten for hva gale eller naive forskere kan finne på, er det akademisk lærdom i seg selv som problema-

tiseres i serier som Morse og Lewis, mener Janne Stigen Drangsholt. Hun er førsteamanuensis i britisk litteratur ved Universitetet i Stavanger.

– I serier som Morse og Lewis blir akademikerne ofte presentert på en negativ måte, som isolerte skikkelser som sitter i elfenbenstårnet og teoretiserer over verden. Det interessante er at både Morse selv og Lewis' assistent Hathaway er vel så beleste som mange av profesorene de møter. Men selv om også disse to på mange måter er plagete og deformerte figurer, har Morse og Hathaway en konkret jobb i politiet med konkrete oppgaver å fylle livet med, der de kan hjelpe andre mennesker. Det ser ut til å ha reddet dem.

Når driftene løper løpsk

For de som velger academia som levevei og livsstil, risikerer ofte plutselig å miste fotfestet. Drifter som begjær og sjalusi tar overhånd. Det er da kriminaldramaet begynner.

– Når de kommer til dette veiskillet, ser vi imidlertid hvordan akademikerne likevel fortsetter å teoretisere og tenke høytflygende tanker. De klarer ikke noe annet.

Amerikanerne er snare til å lage rip-offs av britiske serier flest. Men Oxford-dramaene har de latt være.

– Disse seriene er nok for britiske til at det hadde fungert. I Storbritannia ligger dannelsen der som lag på lag gjennom mange generasjoner, på en måte som vi ikke er vant til her i landet, og som heller ikke er vanlig i USA. Det er kanskje nettopp derfor det framstår som så

– Vi som seere forstår ikke hva forskerne holder på med.

LAURA SØVSØ THOMASEN

◀ Eksentrikeren

Verdensfjern, nerdete, til tider direkte komisk. Lever stort sett i sin egen verden. Sjelden ond, men skjønner ikke alltid konsekvensene av sine handlinger.

The Nutty Professor (1996)

Den gale forskeren ▶

Den gale forskeren kommer i mange varianter, men er til gjengjeld den mest seiglivet av alle forskerfigurer på film. Han er ond, besatt og skruppelløs og ser gjerne på seg selv som en slags gud. Isolerer seg fra omverdenen og kjenner seg gjerne misforstått.

The House of Frankenstein (1944)

viktig i disse seriene å minne om at det må være en balanse mellom det teoretiske og det levde livet. Du er nødt til å ha en eller annen konkret funksjon i forholdet til andre mennesker for å være hel, tror Drangsholt.

Alle lagene av tradisjon sitter også i veggene, påpeker Gunnar Iversen, professor i filmvitenskap ved NTNU.

– Jeg sitter i et bygg på Dragvoll fra 1993. Ingen andre enn meg har hatt dette kontoret. På Oxford har det sittet ulike mennesker på det samme kontoret gjennom fem hundre år. Det fascinerer oss.

Frigjører og forfører

På universiteter som Oxford og Cambridge ligger campus innenfor et relativt avgrenset område. Det letter detektivens (og manusforfatterens) arbeid, samtidig som det gjør det lett å finne eksterne eksperter innenfor de mest odde vitenskaper, om detektiven har behov for det.

– De blir som små og lukkede samfunn, og det er noe av det som gjør det gøy og spennende

for oss. Hos oss er jo universitetene så sosialdemokratiske. Studentene bruker fornavn om foreleseren og kommuniserer med vedkommende via sms, sier Drangsholt.

I amerikansk film har de avsondrete campuser gitt opphav til en hel haug med collegefilmer, som nærmest utgjør en egen sjanger. Vi får være med når studenter flytter hjemmefra for første gang, får seg room mates og går på fylla, og ikke minst: går på forelesninger. Alt innenfor et geografisk avgrenset område.

– Fordi vi ikke har en tilsvarende universitets- og collegekultur, får vi heller ikke den typen filmer her i landet. Dessuten har de fleste i den norske filmbransjen relativt beskjeden erfaring med akademiske studier, sier Audun Engelstad. Han er førsteamanuensis i film- og fjernsynsvitenskap ved Høgskolen på Lillehammer.

En viktig figur i mange av disse collegefilmene er Professoren, nærmere bestemt Foreleseren. Han som trollbinder de unge studentene med sin velformulerte visdom og får dem til

å se verden med nye øyne. I beste fall frigjør han dem, i verste fall forfører og forleder han.

– Vi hadde vel alle ønsket å være som den karismatiske engelsklæreren John Keating i *Dead Poets Society* (1989), sier Iversen ved NTNU.

Ja, for hvilken lærer drømmer ikke om å få sine studenter til å tenke sjæl, høre dem resitere *Oh Captain, My Captain* med patos, og se dem gjøre opprør på ens vegne når rektor er en reaksjonær despot?

– Men det funker jo ikke sånn på universitetet her. Vi lever for eksempel ikke så tett på studentene som det foreleserne på de amerikanske lærestedene ofte gjør, sier Iversen.

– Mangler filmatiske forbilder

Den norske filmskolen, som utdanner morgendagens filmskapere, og det filmvitenskapelige miljøet ved Høgskolen i Lillehammer ser heller ikke mye til hverandre, ifølge Engelstad.

– Akademia er ikke på norske filmregissørers radar. Vi møter knapt nok en student i de norske filmene og tv-dramaene, sier Engelstad.

Han tror mye av grunnen er holdningene til hvordan man skal skape film, som unge filmskapere blir møtt med når de kommer inn i bransjen.

– Veldig mye dreier seg om å finne på en god historie der det holder å ta utgangspunkt i seg selv eller noen man kjenner. Filmstudentene blir i liten grad oppfordret til å gå ut i verden og finne ut hvordan den fortøner seg. Dessuten har de få forbilder for de gode historiene fra akademia. Hva det vil si å være yrkesaktiv, gjenspeiles i det hele tatt lite i de fortellingene

– Akademia er ikke på norske filmregissørers radar.

AUDUN ENGELSTAD

Eventyreren ►

Den ultimate vitenskapelige helten som reiser til verdens mest mystiske og ukjente avkroker.

En mann med stor M, atletisk, sterk, alltid klar til å sette sitt eget liv i fare i vitenskapens tjeneste.

Indiana Jones (2008)

Kilde: Danielson, Kristian/Thomassen, Laura Søvsø Thomassen (red.): *Fra laboratoriet til det store lærred*, Centre for Science Studies, University of Aarhus, Denmark, 2011.

– De fleste av konfliktene folk har i hverdagen, er gjerne knyttet til arbeidsplassen.

DAG JOHAN HAUGERUD

som fortelles. Hvor mange yrker ser du i norsk film og tv-drama? Det er noen politifolk, lærere og sykepleiere, men det er stort sett det.

En og annen med et akademisk virke finnes det riktignok også i norsk film og tv-drama. Men de er først og fremst der for å bli ledd av. Bent Hamers *Salmer fra kjøkkenet* (2003) gjorde godmodig narr av 1950-tallets effektiviseringsforskning. Professor Drøvel i *Brødrene Dal*-seriene var hakkende gal og fikk neppe unger på 1980-tallet til å drømme om en akademisk karriere.

En ekte professor på lerretet

I regissør og forfatter Dag Johan Haugeruds filmer har folk imidlertid stort sett en hederlig jobb. Det er helt bevisst.

– De fleste konfliktene folk har i hverdagen, er gjerne knyttet til arbeidsplassen. Og er man som meg opptatt av å snakke om klasse, er jobb også viktig som klassemærke.

I Haugeruds forrige film, *Thomas Hylland Eriksen og origamijenta*, slipper han dessuten en

professor – nevnte Hylland Eriksen – løs foran kameraet som seg selv. Filmen er inspirert av Alain Resnais' *Min onkel i Amerika*, som igjen er inspirert av den franske forskeren Henri Laborits teorier om stress. Deler av filmen består av dokumentaropptak fra Laborits laboratorium og intervjuer med forskeren.

– Jeg hadde lyst til å ha en tilsvarende faglig ramme rundt historien, og derfor skrev jeg inn Thomas Hylland Eriksen fordi noen av bøkene hans tangerte det jeg ville si noe om.

Nå holder Haugerud på med et nytt filmmanus, hvor planen er at i alle fall én av personene skal jobbe på Blindern.

– Det blir ingen campus-film. Men det finnes en verdimessig konsensus og likhet i det akademiske miljøet som jeg har lyst til å se nærmere på, for å se hva jeg kan få ut av det. ■

Hvem er din yndlingsakademiker på film eller i tv-drama?

HELGE SØRHEIM

Førsteamanuensis, Arkeologisk museum, Universitetet i Stavanger

– Nå er ikke jeg den som ser mest film. Men jeg har sett et par av *Indiana Jones*-filmene, og for en arkeolog er jo de underholdende, selv om jeg ikke akkurat kjenner igjen handlingen fra min egen traurige hverdag.

NINA KRISTIANSEN,
Ansvarlig redaktør,
forskning.no

– Charlie Eppes, matematikeren i den amerikanske tv-serien *Numb3rs*. Han oppklarer hver eneste forbrytelse ved hjelp av et utrolig komplisert regnestykke. Det er jo kjempedeilig!

SYNNE MOVIK

Postdoktor, Noragric,
Universitetet for miljø- og
biovitenskap

– C.S. Lewis i *Shadowlands*. Anthony Hopkins' tolkning av Lewis' intellekt setter spor og får fram intellektet, kreativiteten og hans evne til å fortelle og formidle.

INDIA

Kutter høyere utdanning

■ I sin jakt på innsparinger vil den indiske regjeringen vedta kraftige kutt i budsjettene til høyere utdanning, skriver økonomiavisen Mint. Totalt skal budsjettet til høyere utdanning kuttes med 13 prosent i det kommende finansåret. Kuttene har ført til debatt om finansiering av høyere utdanning og forslag om alternativ finansiering utover de statlige budsjettene.

TYRKIA

Avslørte korrupsjon

■ Den tyrkiske hackergruppen RedHack har lekket over 60 000 dokumenter i et angrep på det tyrkiske rådet for høyere utdanning. Dokumentene avslører hundrevis av korrupsjonsetterforskninger og flere dokumenterte tilfeller av korrupsjon. Blant avsløringene er et universitet som har brukt penger fra studieavgiften på fester og en bil til rektoren. Dette skal ha ført til underskudd for universitetet, skriver avisen Hurriyet.

SVERIGE

Tar historisk oppgjør

■ Uppsala universitet tar et oppgjør med en mørk del av sin akademiske historie. Tre hodeskaller fra Fransk Polynesia skal tilbakeføres til opprinnelseslandet. Universitetet har en omfattende samling skjeletter og kranier fra utlandet som har tilkommet med hensikt å utføre rasebiologisk eller medisinsk forskning. En stor del av knoklene er samiske, men det er også materiale fra Russland, Polen, Grønland, land i Asia, Afrika og Sør-Amerika. Det er vedtatt at så mye som mulig skal returneres til opprinnelseslandene.

SYRIA

80 drept

■ Mer enn 87 personer ble drept og rundt 200 skadet da to eksplosjoner rammet Aleppo-universitetet i Syria 15. januar. Eksplosjonene skal i størst grad ha rammet studenter og flyktninger som oppholdt seg på området. Begge sider i den voldelige konflikten skylder på hverandre for det blodige angrepet. Universitetet befinner seg i et regjeringskontrollert område og er Syrias nest største universitet etter universitetet i Damaskus.

KINA

Åpner utdanningsmarkedet

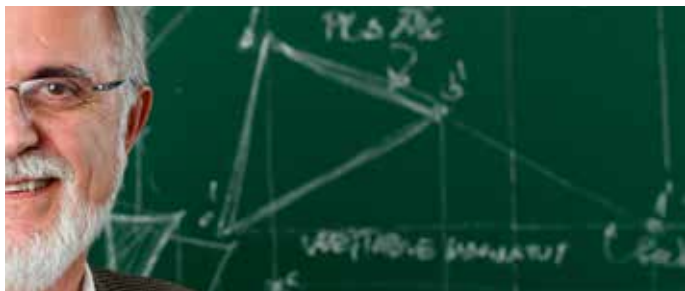
■ Utenlandske universitetsgrader som avgis i Hong Kong, skal bli anerkjent i fastlandskina, ifølge Times Higher Education. Det vil kunne åpne et nytt utdanningsmarked for kinesiske studenter som ønsker å studere ved de utenlandske utdanningsinstitusjonene i Hong Kong. Spesielt britiske universiteter har etablert seg i byen. Britiske myndigheter oppfordrer også universitetene til å etablere satellittinstitusjoner utenlands.

KINA

Styrtrike eks-studenter

■ Et kinesisk nettsted har publisert en sammenstilling over de ti universitetene som har flest milliardærer blant sine tidligere studenter. Bare ved universitetene Tsinghua og Peking i Beijing er 183 tidligere studenter blitt milliardærer. Siden listen første gang ble publisert i 2005, har den fått mye kritikk for å gjøre et forsøk på å koble kvaliteten på universitetsutdanningene med studentenes økonomiske suksess. Nettstedet ønsker å vise næringslivsfolks betydning og bidrag til samfunnet.

VERDEN

Lat eller misforstått?

■ Nyheten nådde til og med Dagens Næringsliv: Forbes stemplet stillingen som universitetsprofessor som den minst stressende jobben man kunne ha i 2013. Kritikken mot den opprinnelige artikkelen gikk imidlertid den rosa avisen hus forbi. Påstanden var begrunnet med professorenes mektige status og høye grad av frihet over eget arbeid – for ikke å snakke om sommerferie fra mai til september. Akademikere verden over har sendt inn sine proteser og timelister som motsvar, men det spørs om professorene klarer å rette opp latmannsstempelet.

SERBIA

Sviktende forskningssystem

■ 850 serbiske forskere krever en opprydding i landets forskningssystem, skriver Forskning.no. I et opprop til regjeringen hevder de serbiske forskerne at plagiering er blitt altfor vanlig i landet, og at noen bruker siteringer som vennetjenester for å komme seg opp og frem i akademien. Forskerne viser til en rapport fra 2011 som viser at elleve prosent av artiklene i den serbiske siteringsindeksen SCIndeks inneholder plagierte eller selvplagierte avsnitt.

SVERIGE

Også de eldre søker stjernene

■ Stadig flere eldre studerer ved universiteter og høyskoler i Sverige, melder Sveriges Radio. Fra 1993 til 2011 økte antallet eldre studenter betydelig. Antallet studenter over 55 år som er innrullert i lavere grads studier, har økt fra knappe 2200 til drøye 7500, viser tall fra Statistiska Centralbyrån. De eldre studentene tar primært enkeltemner og ikke hele grader. På Stockholms universitet er det først og fremst humaniora – som arkeologi, kunsthistorie og språk – som lokker de eldre.

USA

Fortsatt nedgang

■ Universitetene opplever fortsatt nedgang i antall studenter og inntekter fra studieavgifter, skriver The New York Times. En årlig undersøkelse fra Moody's viser at halvparten av universitetene forventer nedgang i opptaket, og en tredjedel forventer nedgang i inntektene. Årsaken er flere år med dårlig økonomi for amerikanske familier og usikre jobbmuligheter for uteksaminerte studenter, konkluderer rapporten.

SVERIGE

Vil bedre kriteriene

■ Fagforeningen Sveriges Ingenjörer krever bedre kriterier for å måle kvaliteten på forskning. Ingeniørene kritiserer regjeringens forskningsmelding fra 2012 for at den ikke foreslår brede nok metoder for kvalitetsmåling. Samfunnspolitisk direktør Peter Larsson krever blant annet at samarbeid utover universitets- og høyskolesektoren skal innføres som et kvalitetskriterium. Ingeniørene skal frem mot høsten 2013 utarbeide forslag til nye kriterier.

USA

Gir menn tilgang

■ USA har tradisjon for egne kvinneuniversiteter, men det er i ferd med å endres, skriver Inside Higher Education. Sist i rekken av institusjoner som åpner dørene for studenter av begge kjønn, er Wilson College, til tross for protester fra mange nåværende og tidligere studenter. Ledelsen mener endringen er avgjørende for at institusjonen skal overleve. De siste 16 årene har institusjonen slitt med fallende søkertall og økende underskudd. Totalt har USA fortsatt mellom 40 og 50 høyere utdanningsinstitusjoner kun for kvinner.

STORBRITANNIA

Bekymret over rykte

■ Britiske universiteter er bekymret over sitt eget rykte etter at regjeringstopper har brukt hard retorikk rettet mot internasjonale studenter. Regjeringen ønsker å stramme inn overfor internasjonale studenter som bruker studentvisum til å få opphold i landet. Ifølge innenriksministerens skal det slås ned på falske studenter gjennom omfattende intervjuer med mer enn 100 000 internasjonale søkere. Universitetene frykter uttalelsene vil føre til at færre søker seg til Storbritannia.

STORBRITANNIA

Knuser ph.d.-drømmen

■ Stadig flere britiske studenter har ikke råd til å gå videre med studiene, skriver The Guardian. Universitetsledere frykter at det vil bli en krise innen høyere grads studier om ett til to år, fordi de nye studieavgiftene er så høye at studenter ikke har råd til å gå videre etter bachelorgraden. Flere universitetsledere beskriver nå situasjonen som en tikende bombe, som kan føre til underskudd på kvalifisert arbeidskraft og færre som er kvalifisert til doktorgradsstudier.

FÅ KAN VERDSETJE EIN INVITASJON TIL FUKUSHIMA SLIK BRIT SALBU KAN.

DJEVELEN ER I PARTIKLANE

BRIT SALBU I SAMTALE MED PER ANDERS TODAL
FOTO: ERIK NORRUD

Tidene skiftar: I annonsar for Farris-vatn på 1890-talet stod det om «det fortrinnelige, velsmagende Taffelvand fra Laurvig Bads radioaktive Mineralvandskilde».

– Tenk: Ein gong var radioaktivitet sett på som ein kur for alt. På Farris-etikettane stod det lenge at vatnet inneheldt «helsebringende radium». På 1920-talet var det ein forretningsidé å lage helsetrøyer dyppa i radiumoppløysing, seier Brit Salbu¹ og ler.

UMB-professoren veit meir enn dei fleste om kva radioaktivitet kan gjere. No skal ho finne ut enda mykje meir om djevelen i detaljane. I fjor vart det bestemt at Salbu skal leie eit nytt senter for framifrå forskning: Senter for radioaktivitet, menneske og miljø – CERAD.²

– SFF-statusen er vel ei slags anerkjenning av mange års innsats. Vi kan no samle den norske kompetansen på feltet. Det opnar nye, store rom for oss. Og forskinga skal skje på fagets premisser, ikkje ut frå økonomiske, kort-siktige mål.

Radioaktivitetens mangfaldige verknader på levande liv skal vere emne for senteret.

– Miljøforskning på radioaktivitet er svært tverrfagleg, og inkluderer fysikk, kjemi, biologi, geologi og fleire disiplinær. Det er mykje arbeid ugjort i grenseflatene mellom faga. Dei norske institusjonane og det internasjonale nettverket vårt gjev tilgang på svært gode fasilitetar.

Interessa for samarbeidet har vore stor, fortel Salbu.

– Vi har hatt stor pågang frå forskarar som vil delta, og har alt fått tilbod om nye spennande ekspedisjonar.

– *Er det framleis nokon radioaktivt ureina stader du ikkje har vore?*

– Det er kanskje ikkje så mange som har vore på så mange ... uvanlege stader. Men vi er mellom anna inviterte på ein ny ekspedisjon til Fukushima-anlegget i Japan. Det vil vi nok prioritere.

Kvar sin lyst. Vi skal kome attende til dei kuriøse reisemåla til Salbu, men først litt meir om CERAD, som skal sjå på stråling i ein større kontekst enn vanleg. Ein miljøpåverknad kjem sjeldan aleine.

– Dette er ein kjepphest for meg: Når ein studerer verknaden av miljøgifter, er det vanleg å sjå på eitt stoff om gongen. Men vi blir jo aldri utsette for berre eitt stoff om gongen. Den kombinerte effekten av ulike påverknader veit vi lite om. Iblant kan éin pluss éin bli tre eller fire, seier Salbu.

1 Brit Salbu er fødd i 1947. Ho er professor ved Universitetet for miljø- og biovitenskap, og sjef for Isotoplaboratoriet same stad. Salbu har doktorgrad i kjernekjemi frå UiO.

2 CERAD er etablert av UMB i samarbeid med Statens strålevern, med stønad frå Noregs veterinærhøgskole, Folkehelse, NIVA og Meteorologisk institutt, og eit internasjonalt nettverk med ti forskarar.

Fagmiljøet hennar skal mellom studere anna korleis radioaktiv stråling verkar saman med UV-stråling på levande organismar.

– Og kva skjer om vi set til litt kadmium – kva blir da den samla verknaden på fisk? Kva rolle spelar stressfaktorar som kulde og flaum, eller sårbare stadium i livsløpet til organismane? Det er slike ting vi vil studere nærare.

Den norske forskinga på radioaktivitet har gått i rykk og napp, men Noreg var med nesten heilt frå fagfeltet vart fødd. Norske Ellen Gleditsch var assistent ved laboratoriet til Marie Curie alt frå 1907. Og Alexei Pappas, eleven til Gleditsch, vart i sin tur professor og rettleiar for Brit Salbu. Dermed er det altså berre to forskarledd mellom oppdagaren av radium og Salbu sjølv.

– Professor Eyvind Bødtker besøkte Madame Curie i Paris og bad om plass for Ellen Gleditsch. Det er ikkje plass, sa Madame. Da sa Bødtker at «Ellen er så lita, ho treng berre eit bøttekott». Madame sa ja. Ellen vart verande i fem år og fekk ein livslang venskap med Curie, fortel Salbu.

Noreg hang også med da atomforskinga verkeleg tok av. Den første reaktoren i verda vart laga i USA i 1942, og alt i 1951 starta Noreg forsøksreaktoren på Kjeller.

Året etter vart Isotoplaboratoriet ved Landbrukshøgskulen på Ås etablert. Brit Salbu vart leiar for laboratoriet i 1987. Ein landbrukshøgskule er ingen opplagd stad for avansert stråleforskning, men målet var å bruke isotopar frå Kjeller i landbruksforskninga.

– Strålinga vart brukt som datidas bioteknologi, for å få fram artar med betre biologiske eigenskapar. På eit jorde på Ås bestrålte dei til dømes kornsortar for å skape nye variantar. Strålinga førte til mange mutasjonar og stor genetisk variasjon, så kunne ein ta vare på variantar med heldige eigenskapar.

I etterkrigstida var det òg andre behov for kunnskap om radioaktivitet: Dei sovjetiske atomprøvesprengingane gav mykje nedfall over Noreg på 50- og 60-talet, og mange institusjonar målte radioaktivitet i luft, vatn og matvarer. Dessutan vart det inntil slutten på 70-talet diskutert om Noreg skulle bygge eigne atomkraftverk.

– Da det vart klart at vi ikkje skulle ha atomkraft i Noreg, vart kompetansen i radioaktivitet bygd ned. Interessa minka, og rekrutteringa til fagfeltet svikta, seier Salbu.

Det skulle endre seg. Ei aprilnatt i 1986 small det i ein reaktor i Ukraina. – Tsjernobyl-ulukka avslørte kor liten kompetanse vi hadde i radioaktivitet. Forvirringa var stor, ikkje mange i Noreg visste kva ein becquerel var for noko.

Salbu var sjølv ute i felten og fann radioaktive partiklar som stamma frå Tsjernobyl. Nedfallet i Noreg viste seg å ha langt større omfang enn mange fagfolk trudde var mogleg. Våren 1986 var Salbu med i Oftedal-utvalet, ei faggruppe som vurderte den norske Tsjernobyl-innsatsen, og kritikken deira var flengande: Fagkompetansen og kvaliteten på måleprogrammet var skremmande svak.

– Etter dette skjønte folk at kompetansen måtte byggast opp att. Forskringsrådet var motor, og oppattbygginga av strålevernforskinga fekk ei glitrande evaluering alt midt på 1990-talet. Men ti år seinare var nedbygginga i gang att, seier Brit Salbu.

– Fagmiljøa har blitt fragmenterte i heile Europa dei siste åra. Så kom Fukushima-ulukka i 2011, og så var temaet igjen på dagsordenen. Men ein kan ikkje drive forskning på denne berg-og-dalbane-måten. Kompetansen må vere der når ein treng han.

Her er CERAD tiltenkt ei viktig oppgåve – også i europeisk samanheng, håpar Salbu.

– Senteret skal bidra til å byggje eit sterkt, permanent fagmiljø. Vi har den einaste mastergraden i radioøkologi i Europa, i samarbeid med Russland og Frankrike. Rekruttering av studentar og nye forskarar er ein viktig del av kunnskapsbygginga.

Radioaktivitet kan likne djevelens verk, men det kan òg vere ein reddande engel. Brit Salbu er tvisynt når ho snakkar om den strålende materien.

– Splittinga av atomet har ikkje berre ført til atomvåpen og radioaktive utslepp, men òg nye typar kreftbehandling og medisinsk diagnostikk. Radioaktiviteten har ikkje berre teke menneskeliv, han har òg berga mange.

– *Du slo tidleg fast at lekkasjen frå Fukushima ikkje var ein atomkatastrofe?*

– Kring 20 000 mista livet i jordskjelvet og tsunamien i Japan. Det var ein katastrofe. Men ingen har døydd av strålinga frå Fukushima-kraftverket. I respekt for tsunamiofra kan vi ikkje kalle reaktorutsleppet for ein katastrofe, men det var ei alvorleg ulukke. 120 000 menneske er framleis evakuerte, seier Salbu.

Ho verkar kjemisk fri for radiofobi.³ Brit Salbu har mista teljinga på besøka sine i den avsperra tremilssona kring Tsjernobyl.

– Den første tida etter ulukka såg vi skogdød nær kraftverket og andre effektar på flora og fauna. Men i dag er det biologiske mangfaldet i sona langt større enn tidlegare – fordi 340 000 menneske vart evakuerte.

– *Har du aldri vore redd sjølv på ekspedisjonane dine?*

– På grunn av stråling? Nei da, vi måler kontinuerleg der vi er, og har kontroll. Men ein kan jo vere uroa for andre ting når ein reiser i grigrendte strøk.

Kor mange liv Tsjernobyl-ulukka vil koste, er sterkt omstridd. Her kan vi ikkje fortelje heile den saga, men den store Chernobyl Forums-rapporten i 2005 slo fast at dei dokumenterte dødsfalla var færre enn ein skulle tru.⁴

– Det er så langt anslått at kring 85 dødsfall – av strålesjuka og skjoldbruskkjertelkreft – kan knytast sikkert til stråling frå Tsjernobyl. Kring 7000 har fått skjoldbruskkjertelkreft. Av desse døydde 15 barn, resten fekk medisinsk behandling, seier Salbu.

FN-rapporten antyda i tillegg at ulukka kunne føre til opptil 9000 ekstra kreftdødsfall på lang sikt, men talet er svært usikkert.

– Det finst mange estimat over framtidige skadar som ikkje stemmer så langt. Langtidseffektar er svært vanskelege å føreseie. Men etter 25 år hadde vi venta signifikant auke av fleire kreftsjukdommar, og det har vi ikkje sett til no. Helseskadane ser ut til å vere mindre enn venta, men dei psykologiske effektane vart større enn venta, seier Salbu. Ho meiner at berre kunnskap kan hindre unødig angst:

– Det er like viktig å finne ut og formidle kva som er farleg, som kva som *ikkje* er farleg.

3 Overdriven angst for stråling, særleg radioaktiv stråling.

4 Chernobyl Forums-rapporten var eit samarbeid mellom WHO og Det internasjonale atomenergibyrået IAEA, og er den mest omfattande studien av verknadene av Tsjernobyl-ulukka. Da rapporten vart lagd fram, vart det vist til under 50 dokumenterte dødsfall, men talet er seinare oppjustert.

– I respekt for tsunamiofra kan vi ikkje kalle reaktorutsleppet i Fukushima for ein katastrofe.

Redsla for atomulukker kan ha paradoksale konsekvensar, meiner Salbu.

– Som Hans Blix har påpeika: Risikoen for atomulukker aukar fordi mange gamle atomkraftverk blir drivne for lenge – og det skjer fordi det er motstand mot å bygge nye, sikrare anlegg. Verdas største reaktor blir no bygd i Finland, han skal tole nedsmelting og eit krasj med jumbojet. Salbu vil likevel ikkje bagatellisere trugsmålet frå atomanlegg og atomavfall. For Noregs del ligg truleg dei største farane i Nordvest-Russland.

– Det norskrussiske samarbeidet som er leidd av Strålevernet, har vore svært viktig for å få innsikt i trugsmåla og for å redusere dei. I Andrejeva, fem mil frå norskegrensa, ligg masse atomavfall frå gamle ubåtar uforvarsleg lagra. Det finst òg andre kjelder der oppe, inkludert gamle atomvåpen.

Atomforskning er ikkje som anna forskning. Sidan den første spaltinga av kjernen i uranatomet i 1938 har feltet vore omgjeve av strenge tryggingstiltak og stor militær interesse. Desse kreftene var for farlege til at all kunnskap kunne vere fritt tilgjengeleg. Mykje av forskinga har vore i militære hender, også delar av forskinga på effektar på levande vesen.

– Særleg under den kalde krigen fanst det parallelle kunnskapssystem for radioaktivitet. Det finst nok framleis kunnskap om effektar på men-

Brit Salbu har brukt mykje av livet på å studere radioaktive spor frå den kalde krigen. Som leiar for eit nytt SFF får ho friare tøyler enn nokon gong.

neske og dyr som vi ikkje har open tilgang til, seier Salbu.

I dag er det større overlapping mellom den sivile og militære kunnskapen. Sivilist Salbu er til dømes leiar for Natos sivile atomekspertgruppe.

– Du har studert både sivile og militære utslepp verda rundt. Møter du ikkje hindringar?

– Stort sett er eg blitt møtt med stor gjestfridom. Og ingen har nekt meg å publisere forskingsresultata mine. Men forskinga mi er særleg knytt til den kalde krigen og gamle utslepp, i liten grad til dagens våpen-teknologi. Vi har likevel studert utarma uran frå våpen både i Kosovo og Kuwait i samarbeid med Det internasjonale atomenergibyrået.

Russland har vist seg frå ei forbløffande venleg side overfor Salbu. Arbeidet hennar i aust starta alt før jernteppet rakna i 1989.

– Samarbeidet med russarane har vore svært godt, sjølv om graden av openheit har variert med det politiske klimaet. Vi har hatt ekspedisjonar til ureina område vi ikkje eingong hadde høyrte om, seier Salbu.

Ho har brukt mykje av livet på å følgje dei skitnaste fotavtrykka til den kalde krigen, og i Russland har ho vitja stader svært få menneske frå Vesten har sett, langs heile den nukleære næringskjeda: frå urangruvene der GULag-fangar sleit seg til døde, via reaktorane og dei hemmelege byane der eliteforskarar laga atombombene, til dei golde åstadene for prøvesprengingane. Gamle atomforskarar har fortalt om atomulukker som var ukjende i Vesten, og ho har høyrte ein tidlegare militærpilot skildre det fantastiske fargespelet når atombombene eksploderte. Ho har sett dei svære gjeddene i den radioaktive innsjøen ved Majak, verdas mest ureina by.

– Dei burde ikkje kunne leve der. Men naturens evne til å reparere seg sjølv forbausar meg stadig, seier Salbu.

I Tsjeljabinsk-70, no Snezjinsk, den lukka byen der sovjetiske atombomber vart laga, fekk Salbu sjå prototypen til Tsar Bomba, den største bomba som nokon gong er laga. Den verkelege versjonen vart detonert over Novaja Semlja i 1961.

– Bomba var så stor at ho vart taua etter flyet. Khrusjtsjov ville at ho skulle vere på 100 megatonn,⁵ men forskarane overtalte han til å halvere sprengkrafta. Dei frykta for at bomba kunne uroe dei tektoniske platene ved Island eller lage ein stor tsunami.

Merkeleg nok kan undersøkingane av verdas mest ureina stader også by på store naturopplevingar. Til dømes når ein skal ta prøvar av radioaktivt ureina vatn på steppa i Sibir ein grytidleg morgon.

– Eg sat der heilt aleine på denne endelause sletta i strålende morgonsol og hørde lyden av tusenvis av sirissar. Det låg ein tjukk skoddebanke over steppa. Brått kom en flokk med ville hestar springande ut av skodda. For ei oppleving!

Augo til Brit Salbu strålar. ■

Per Anders Todal er frilansar i Forskerforum og fast journalist i Dag og Tid.

5 Sprengkrafta til Tsar Bomba tilsvarte truleg meir enn 3000 Hiroshima-bomber.

HVEM: Stavanger Acute Medicine Foundation for Education and Research (SAFER), under ledelse av Eldar Søreide, professor i anesthesiologi.

HVA: en forskningsstiftelse og et simuleringssenter

HVORFOR: få mer kunnskap om hvilken livreddende behandling som gir best resultat

TEKST: SIRI LINDSTAD FOTO: HUNG NGO

Når det haster

Det finnes både en tradisjon for og midler til akuttmedisinsk forskning i Norge, blant annet takket være Norsk luftambulansse.

PROSJEKT: En rekke ph.d.- og postdoktorprosjekter med livreddende behandling som tema. **INSTITUSJON:** Stavanger universitetssykehus (SUS). **FAGRETNING:** Akuttmedisin. **FINANSIERING:** UiS, Lærdals fond for akuttmedisin, Stiftelsen Norsk luftambulansse, Regionalt akuttmedisinsk kompetansesenter (RAKOS), Forskningsrådet m.fl. **ARBEIDSFORM:** Intervjuer, observasjon og registrering av statistikk fra livreddende behandling. **MATERIALE:** Erfaringer fra både livreddere (menige og profesjonelle) og pasienter. **PUBLISERINGSFORM:** Artikler. **NY KUNNSKAP:** For eksempel: Selv blant autorisert helsepersonell er det store forskjeller i hvor gode de er til å utføre brystkompresjon.

– Vi har en vennskapelig konkurranse med Ullevål sykehus om hvem som har best resultater på gjenoppliving, sier Eldar Søreide.

– Av de 52 anestesilegene her ved sykehuset har fem allerede doktorgrad, og fem andre er underveis. Det har vært en bevisst holdning fra ledelsens side. Man har ønsket å øke akademiseringen.

Det forteller Eldar Søreide idet et helikopter fra Norsk luftambulanselatter ved Universitetssykehuset Stavanger. Om bord er en anestesilege på treningstokt, en av Søreides kollegaer i stiftelsen Stavanger Acute Medicine Foundation for Education and Research (SAFER).

Søreide selv er en mann med mange hatter, som professor både ved Universitetet i Bergen og Stavanger, som styremedlem i Stiftelsen Norsk luftambulanselatter, og altså leder av forskningssatsningen «Stavanger Acute care Research Group» (SAR), for å nevne noen av hodeplaggene.

Ikke minst er han en pådriver overfor kollegaer ved sykehuset i Stavanger for å få dem til å forske.

– Gjennom å bygge opp en portefølje av doktorgrader slik vi gjør her, vil vi på sikt legge grunnlaget for et helsefakultet. Det kan ta fem år, eller tjue, avhengig av hvilke føringer som politikerne legger, sier Søreide.

Lange tradisjoner

Det finnes flere innganger til å snakke om akuttmedisinsk forskning i Norge. Man kan for eksempel trekke fram en viktig pioner som Bjørn Lind, en av landets første anestesileger. Han var på 1950-tallet med på å utvikle den verdenskjente livreddingsdukken Anne. Fram til da hadde det vært den såkalte Holger Nilsens metode som rådet ved pustestans, der den forulykkede ble lagt på magen og livredderen presset mot vedkommendes rygg. Nå introduserte amerikaneren Peter Safar munn-til-munn-metoden

som et mer effektivt verktøy. Med Anne-dukken ble det mulig å trene på denne metoden, blant annet i skoleverket.

Firmaet bak Anne-dukken er en annen inngang. Bjørn Lind utviklet nemlig dukken i samarbeid med Åsmund S. Lærdal, grunnlegger av Stavangerfirmaet Laerdal Medical AS. Det begynte som et lite forlag i 1940, og utvidet etter hvert produksjonen til også å omfatte leker i tre og plast, blant annet realistiske lekedukker. I dag er firmaet et av verdens ledende innen produksjon av livredningsutstyr, med 1400 ansatte rundt om i verden, og med en betydelig FoU-virksomhet.

Forskning er også ett av satsingsområdene for stiftelsen Norsk luftambulanselatter, som en annen av akuttmedisinens pionerer, Jens Moe, stiftet i 1975. I dag har den ideelle organisasjonen rundt 720 000 medlemmer, og har avtale om forskningssamarbeid med fire universiteter og tre universitetshelseforetak. I 2011 finansierte stiftelsen i alt 21 ph.d.-stipendiater og delfinansierte en professor I-stilling og fire førsteamanuensis/professor II-stillinger.

I 2006 gikk Universitetet i Stavanger, Stavanger Universitetssykehus og Laerdal Medical sammen om å opprette stiftelsen og opplærings-senteret SAFER, med Eldar Søreide i spissen.

Kvaliteten på brystkompresjonen varierer. Den som dro av gårde i ambulanshelikoptret denne gangen, var Conrad Bjørshol. Han jobber femti prosent som ambulanselatter ved Norsk luftambulanselatter og femti prosent som forsker. I 2012 var han en av dem som avla doktorgraden under SAFER-paraplyen, med finansiering fra blant annet Laerdals fond for akuttmedisin.

I avhandlingen ser Bjørshol nærmere på hva som gir best effekt ved hjerte-lunge-redning. I

retningslinjene for dem som er satt til å utføre hjerte-lunge-redning, heter det at man skal bytte på å utføre brystkompresjoner hvert andre minutt, om man er flere på jobb, for å kunne opprettholde en best mulig utførelse på kompresjonene. Noe av det Bjørshol fant, var imidlertid at det ikke var varigheten på komprimeringen som var avgjørende for om den var god, men hvem som utførte den.

– Noen hadde god kvalitet over lang tid og kunne holde på i tolv minutter, mens andre hadde dårlig kvalitet helt fra start av og klarte knapt å holde på i to minutter engang. Så selv om de jeg studerte, hadde alle formelle kvalifikasjoner på plass, var det store forskjeller mellom dem i hvor gode de var. Hva det er som gjør noen bedre enn andre, må vi imidlertid forske videre på. Det kan virke tilfeldig, men kanskje har det noe med livredderens tyngde å gjøre, heller enn styrke. Men det jeg tenker, er at vi uansett må tørre å innse at det er noen som gjør dette arbeidet godt, og noen som er mindre flinke.

Nå er Bjørshol i gang med et nytt forskningsprosjekt.

– Her skal vi oppsøke vanlige personer som har utført hjerte-lunge-redning, det kan være ektefeller, kollegaer, naboer eller folk som kom forbi noen som lå på gata med hjertestans. Det vi skal se på, er hva som gjorde dem i stand til å utføre et godt arbeid, eventuelt hva som hindret dem, og hvilken oppfølging de senere fikk av helsevesenet.

Pustehjelp til nyfødte

Hege Langli Ersdal er en annen av anestesilegene ved sykehuset i Stavanger som disputerte i 2012. Hun gjorde feltarbeid på fødestua ved et sykehus i Tanzania.

Når en liten nyfødt ikke puster og det haster, kan en såkalt bag-maske få luft i barnets lunger, forteller Hege Langli Ersdal.

– Den amerikanske barnelegeforeningen var i ferd med å utvikle et læringsprogram med tittelen «Helping Babies Breathe». Målgruppen var nyfødte som ikke kommer i gang med pusting selv.

Laerdal Medical hadde fått i oppdrag å utvikle en enklere utgave av nyfødddukke som ellers brukes i simuleringsoplæring av helsepersonell.

– Det utstyret vi for eksempel bruker her i Stavanger, er veldig dyrt og krever mye elektronikk og ikke minst strøm, noe som kan by på problemer i land der strømforsyningen kan variere. Den enklere dukken, som kan styres manuelt av instruktøren, åpnet for simuleringstrening i stor skala, noe jeg i avhandlingen viser får gode resultater blant jordmødrene som fikk denne treningen. Som følge av opplæringsprogrammet ble førstedøgnsdødeligheten blant nyfødte halvert.

Også Ersdal er i gang med nytt forskningsprosjekt, denne gangen om fosterlydsregistrering, fortsatt med sykehus i Tanzania som felt.

– Mange steder har sykehusene hjelpemidlene som skal til for å påskynde en fødsel når det behøves, men det trengs mer opplæring i bruk av fosterlydsregistrering. Dessuten skal vi registrere hvilke barn som får vellykket pustehjelp som følge av såkalt maskeventilering, og hvem som likevel ikke klarer seg.

– Best på bredde

– Vi ønsker ikke at alle skal forske på det samme, poengterer Søreide.

– Vi vil at folk skal forske på noe de ser det er behov for mer kunnskap om, og som de selv har tenning på. Det gjør at forskningen hos oss er ganske bred, på godt og vondt, og kanskje er det nettopp bredden som er styrken for det akuttmedisinske forskningsmiljøet her i Stavanger. Når jeg snakker om akuttmedisin, mener jeg ikke bare ambulanser og legehelikopter og det prehospitale. Jeg snakker om hele kjeden som redder liv, fra folk ute i felten til det som skjer på sykehuset.

SAFER har likevel definert tre satsingsområder for sin FoU-aktivitet:

- hjertestansbehandling
- avanserte prehospitaltjenester, for eksempel luftambulansetjenesten
- simuleringbasert trening og læring

Og drømmen er som nevnt et eget helsefakultet ved Universitetet i Stavanger. I dag ligger instituttene for helsefag og sosialfag under Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

– Vi har ikke medisinnutdanning her i Stavanger i dag, men det kan det jo være vi får en dag. Uansett har vi allerede førti medisinstudenter fra Universitetet i Bergen, som har praksis her ved sykehuset et halvt år som en del av utdanningen. Vi ser for oss at vi skal bygge helsefakultetet stein for stein, og at det skal omfatte dagens sykepleievitenskap, psykologi, legestudentundervisning, mastergrader for ambulansesjåfører og så videre.

Snører snart igjen

Mye entusiasme og energi har blitt lagt ned i å bygge opp den akuttmedisinske forskningen

– Det har vært forsket mye på den som blir reddet. Jeg har derimot forsket på dem som redder, sier Conrad Bjørshol.

ved Stavanger Universitetssykehus de siste ti årene, sier Søreide.

– Men nå tror jeg ikke vi skal vokse så mye mer, om du tenker på antall personer som er involvert. Det har nesten vært slik at om du bare var interessert, så var det bare å begynne. Men på ett eller annet tidspunkt blir det behov for å snøre igjen, for det er grenser for hvor

mange ph.d.-er vi kan holde gående. Akkurat nå er vi i en oppbyggingsfase hvor kvantitet er viktig. Det betyr på ingen måte at det er dårlig kvalitet på forskningen her. Men det kan bli et krav at du ikke får opptak før du har levert den første artikkelen, for å vise at du virkelig får til å gjennomføre en doktorgrad. ■

– Er det noe som i høyeste grad er akuttmedisin, er det nyfødte som ikke puster, sier Hege Langli Ersdal.

Laerdal AS

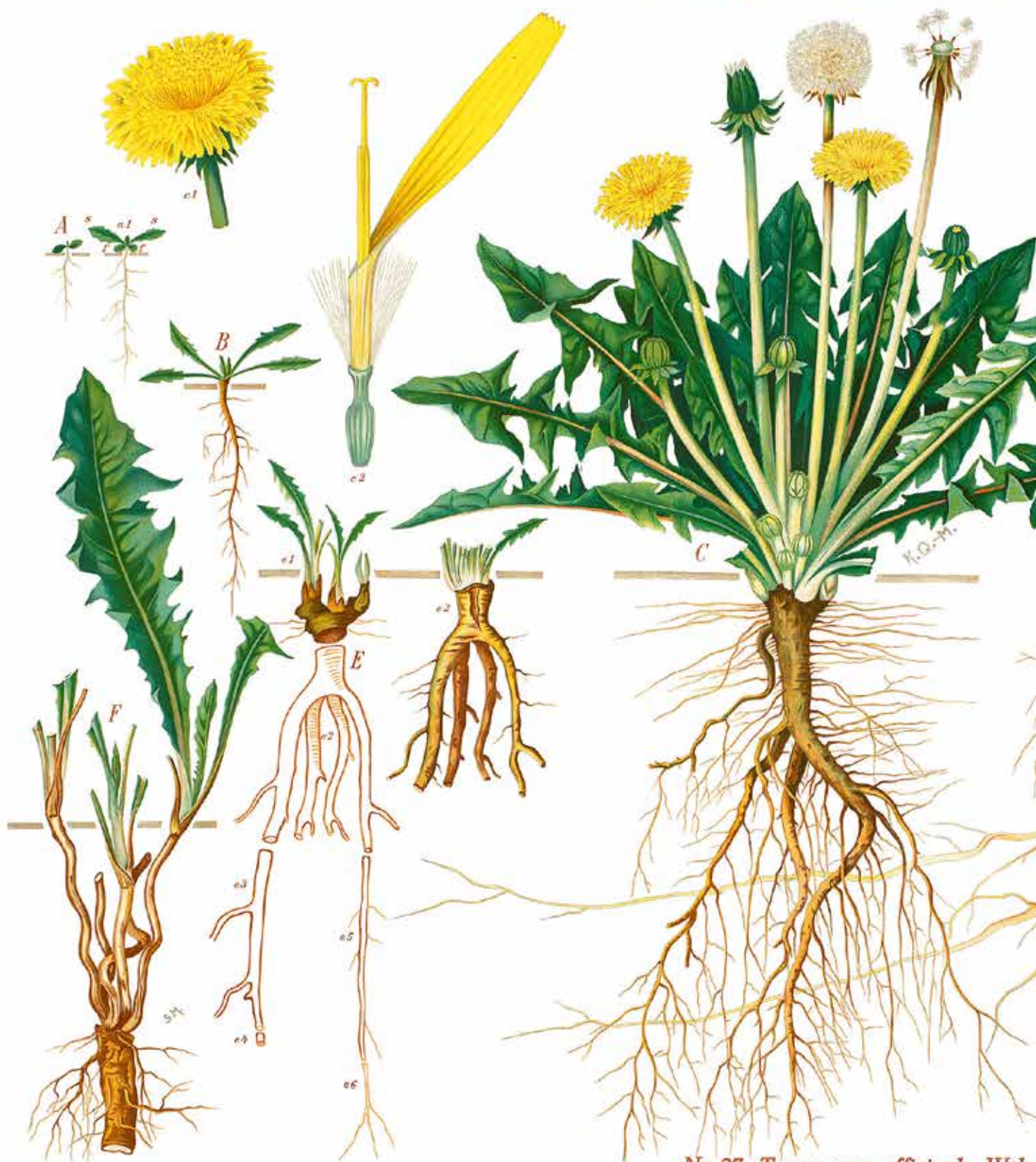
- Startet som et lite forlag i 1940 i Stavanger, men produserer i dag kun livreddningsutstyr, deriblant Anne-dukken
- Anne-dukken er i normal menneskestørrelse, og ansiktet er formet etter avtrykk av dødsmasken til en ukjent pike som ble funnet livløs i elven Seinen i Paris på slutten av 1800-tallet.
- I 1980 ble forskningsfondet Lærdals Fond for Akuttmedisin stiftet.
- Laerdal har salgsvirksomhet i 23 land og produksjonsvirksomhet og FoU-virksomhet fire forskjellige steder i verden.
- www.laerdalfoundation.org

SAFER

- Stavanger Acute Medicine Foundation for Education and Research
- Opprettet i 2006 av Stavanger Universitetssykehus, Universitet i Stavanger og Laerdal medical
- www.safer.net

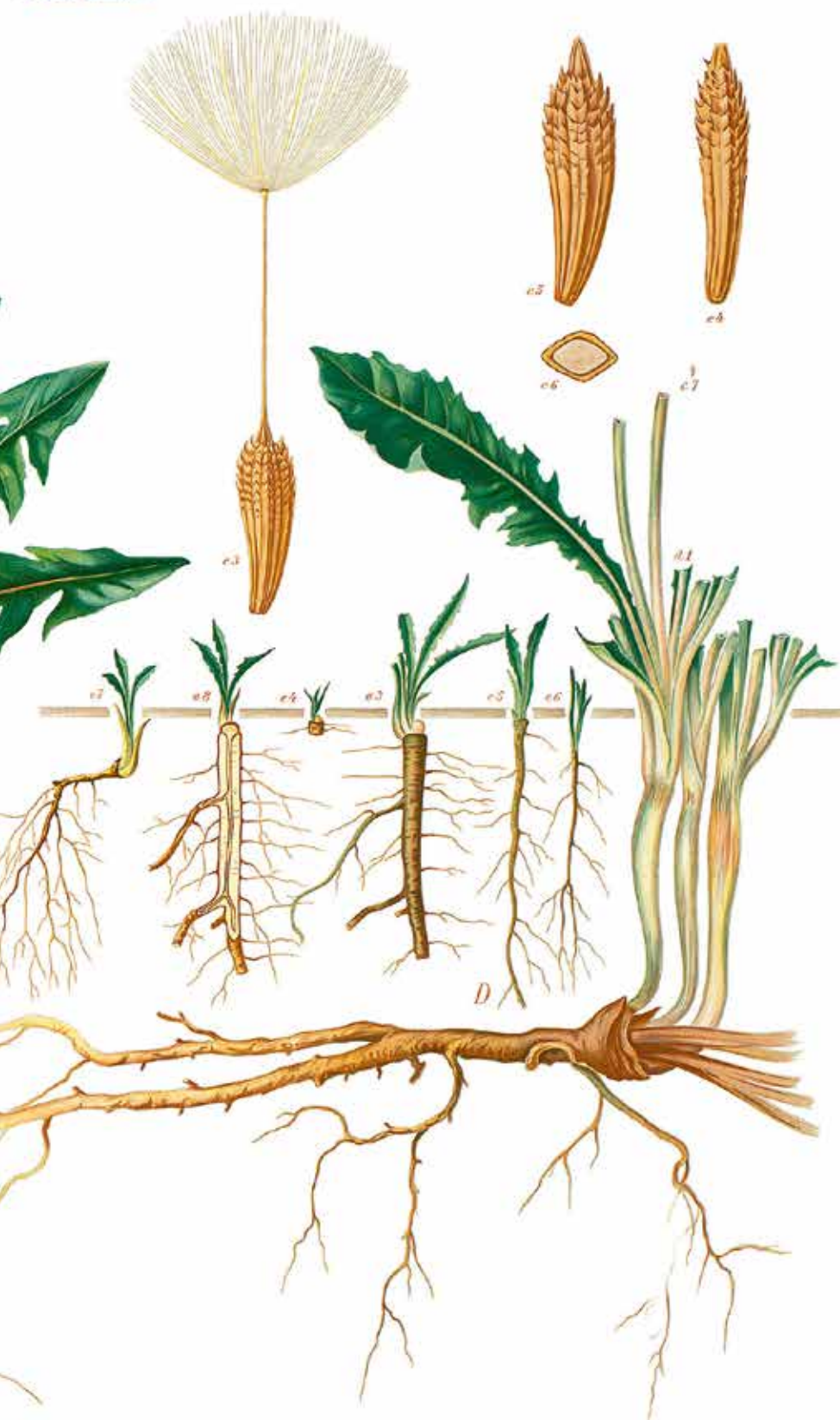
E. Korsmo

Unkrauttafel - Weed plates - Planches des mauvaises herbes

Nr. 27. *Taraxacum officinale* Weber

Gemeine Kuhblume, Gemeiner Löwenzahn - Dandelion, lions-tooth -

Korsmos ugrashage

Bak denne løvetannplansen står en pioner i fagfeltet ugraslære: professor Emil Korsmo (1863–1953). Arbeidet med ugrasplansjene foregikk over 25 år, fra 1913 til 1938. Totalt ble det laget 90 plansjer, som til sammen inneholder 138 arter, siden noen plansjer inneholder to eller tre arter. Kunstmaleren Knut Quelpud og tegneren Sara Mørk utførte det grafiske arbeidet med plansjene etter Korsmos anvisninger.

Selve trykningen av plansjene skjedde i Leipzig i Tyskland. Originalene er forsvunnet, trolig under andre verdenskrig. Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana har avfotografert gode papirkopier av plansjene på oppdrag fra Bioforsk Plantehele.

Korsmo arbeidet ved tidligere Statens Plantevern, som nå ligger under det store nasjonale forskningsinstituttet Bioforsk, nærmere bestemt Bioforsk Plantehele.

Som en rekke andre ugrasplansjer er denne å finne på nettstedet «Korsmos ugrashage». Her finnes også mer informasjon om Korsmos livsverk og om digitaliseringsprosjektet. Korsmos ugrashage er også navnet på en besøkshage/plantesamling ved Bioforsk Plantehele på Ås.

Kilder: Erling Fløistad, Bioforsk Plantehele og nettstedet Korsmos ugrashage: <http://www.bioforsk.no/korsmo>

20 NØTTER

Uvêr

- a) Kva del av Noreg vart hardest ramma av nyårsorkanen i 1992?
- b) Kva heiter jenta som hamnar i landet Oz etter å ha blitt blåst bort av ein storm frå farmen i Kansas?
- c) Kva for popgruppe fekk i 2005 namnet sitt brukt som overskrift for dekninga av ein naturkatastrofe?
- d) Kva kallast varselet Meteorologisk institutt sender ut når vêret skaper fare for liv og verdiar?
- e) Gi namnet på minst eitt av dei tre ekstremvêra som råka Noreg i januar 2005.

Stalins Sovjet

- a) Kva var nemninga for sjøveigande bønder som skulle utryddast som klasse?
- b) Stalin heitte eigentleg Josef Dsjugasjvili. Kva tyder namnet han tok seg?
- c) Kven vart hardest råka under terroren mot nasjonale minoritetar i Sovjetunionen mot slutten av 1930-talet?
- d) Kven var det Stalin vann over i maktkampen som følgde Lenins død – og seinare fekk avretta i Mexico?
- e) Kor i Sovjetunionen fann holodomor eller «svolt-folkemordet» stad i 1932–33?

Idrettslag

- a) I kva for by høyrer Glassverket Idrettsforening til?
- b) Kva for lag i amerikansk fotball har gitt namn til ein eigen «regel» for å avgjere kven som vinn eit presidentval (sjølv om denne vart broten i fjor)?
- c) Kva for to idrettar driv Sportsklubben av og på Dælenenga i Oslo med?
- d) Kva for fotballklubb frå Borås er regjerande svenske serie-meistrar?
- e) Kva for klubb møter Birmingham City i det som i engelsk fotball blir kalla «The Second City Derby»?

Himmelretningar

- a) Kva heitte den norske spelefilmen frå 2009 med manus av Erlend Loe og Anders Baasmo Christiansen i hovudrolla?
- b) Kva kortform av det gamle koloninamnet bruker tysketta namnbiarar ofte om sitt eige land?
- c) Kva er originaltittelen på Hitchcocks filmklassikar som på norsk vart omdøyp til «Med hjertet i halsen»?

- d) «Aust er aust og vest er vest, og aldri vil dei to møtast» – skreiv kven?
- e) Kva for fiskarplagg tok Christian Krohg med i meir enn 15 av måleria sine?

- a) Nord
- b) Südwest (etter Deutsch)
- c) North by Northwest
- d) Rudyard Kipling
- e) Sydvesten

Himmelretningar

- a) Drammen
- b) Washington Redskins
- c) Boksing og bryting
- d) Elfsborg
- e) Aston Villa

Idrettslag

- a) Kulakkar
- b) Stålmannen (eller «av stål»)
- c) Polakane
- d) Leo Trotski!
- e) Ukraina

Stalins Sovjet

- a) Nordvestlandet
- b) Dorothy Gale
- c) Katina and the Waves
- d) Ekstremvarsel
- e) Gudrun, Hårek og Inga

Svar:

10 KJAPPE

FRED ANDERSEN

Medlem nummer 40041725 i forskerforbundet

STILLING: førsteamanuensis ved Universitetet i Tromsø og forsker ved Árran/Lulesamisk senter

UTDANNING: dr.med. ved Universitetet i Tromsø

FØRSTE JOBB ETTER ENDT

UTDANNING: 38 år som lege og assisterende fylkeslege, så ulike forskningsprosjekter ved UiT

KARRIEREMÅL: Jeg blir snart 70 år, så karrieremålene er vel oppbrukte!

Et brennende hjerte

- Hva jobber du med akkurat nå?
- Jeg har ansvar for undervisningen i allmennmedisin ved UiT, i tillegg til flere forskningsprosjekter om samisk befolkning og medisinsk problematikk, spesielt demens.
- Hvor tenker du best?
- Jeg tenker best i ensomhet på kontoret med døra igjen. Ja, jeg gjør faktisk det.
- Hva er den viktigste fagboken i ditt akademiske liv?
- *Designing Clinical Research* (2007) av Stephen B. Hulley. Den beskriver utfordringer og fallgruver for klinisk forskning på en meget god måte.
- Hva skal til for å bli en god samfunnsmedisiner?
- Man må ha et brennende hjerte for svake og utsatte grupper.
- Hva er tabu i ditt fag?
- Samfunnsmedisinerens forhold til politisk myndighet. Tabuet ligger i at det er vanskelig å kommunisere dobbelttrollen det medfører å ha tilsyn med egen arbeidsgiver.
- Hva karakteriserer kontorplassen din?
- Et vakkert naturbilde ut vinduet gjennom furuskog mot sjøen og fergeleiet ved Drag i Tysfjord, hvor Árran ligger.
- Ved hvilken institusjon i verden skulle du gjerne tilbrakt et jobbeår?
- Department of Medicine ved The University of Wisconsin, USA. Et veldig flott sted hvor de har tilsvarende kompetanse og fagmiljø som jeg jobber i.
- Dersom du måtte velge deg et annet fagfelt, hva ville du falt ned på?
- Mitt førstevalg etter artium var teknisk fysikk ved daværende NTH. Medisin var andrevalget, men jeg har ikke angret på det!

- Om du var statsråd med ansvar for forskning og høyere utdanning, hvilket enkelttiltak ville du gjennomføre?
- To tiltak må prioriteres like høyt: Høyere krav til opptak ved lærerutdanningen og konkurransedyktig lønn i vitenskapelige stillinger i UH-sektoren.

- Hva vil du lese mer av i Forskerforum?

- Dersom det lar seg gjøre: en oversikt over ulike forskningsprogrammer vi kan søke på.

Som Stoltenberg ser det

«Satsar vi mykje på forskning i Noreg? Ja. Satsar vi nok? Nei.»

Orda kom frå Jens Stoltenberg 15. januar. Sektoren for forskning og høgare utdanning er ikkje bortskjemde med at statsministeren entrar scenen. Kontaktkonferansen er ein årleg møtestad mellom arrangøren Kunnskapsdepartementet og inviterte toppar frå universitets- og høgskulesektoren. I 2010 talte Stoltenberg der for fyrste gong, det var eit par veker etter nyttårstalen med «kunnskap trumfer alt». I år kom han på ny, og eg formidlar frieriet hans fyrst som sist: Løyvingane til forskning skal auke.

Konferansen i Oslo var kombinert med eit anna arrangement: Statsministeren, kunnskapsministeren og næringsministeren inviterte til debatt om forskning i næringslivet. Det var ein dag for det, som i ei historiebok eg ein gong las, heiter «toppfolkas partnerskap» laus snipp og openheit mellom aktørane frå politikk og næringsliv. Verksemdene var representerte ved konserndirektør Svein Richard Brandtzæg i Norsk Hydro, konsernsjef Jon Fredrik Baksaas i Telenor og administrerende direktør Kari E. Krogstad i Medistim. Sistnemnde verksemd lagar blant anna apparatur som vert bruka under operasjonar, og har fått stor innpass på den japanske marknaden. Skal ein samle dei tre forteljingane til éi, går ho ut på: Vi treng forskning for å utvikle produkta og tenestene våre. Vi set pris på tilrettelegging, stimuleringsordningar og samarbeid med forskingsinstitusjonar. Sats på oss!

Som Stoltenberg ser det, er forskning viktig av tre grunnar, som han nemnde:

1. Forsking er viktig i seg sjølv, ho utvidar erkjenninga og forståinga vår. 2. Forsking kan hjelpe oss å forstå samfunnet i brei forstand – økonomi, politikk, økologi, klima og så vidare. 3. Forsking kan bidra til verdiskaping, blant anna gjennom teknologisk utvikling og næringsutvikling.

Han fortalde at forskning hadde vore emnet under regjeringas tradisjonsrike nyttårsmiddag. Dei hadde vitja vitenskapsakademiet og høyrte «to framifrå innleiingar» av biologiprofessor Niels Christian Stenseth og HF-dekan Trine Syvert-

sen ved Universitetet i Oslo, som hadde mint han og regjeringa om kor viktig forskning er.

Stenseth hadde òg mint Stoltenberg om eit klassisk døme på korleis forskning hadde vore ein føresetnad for ei ny næring – nemleg det nye «husdyret» laksen. Stoltenberg nemnde ingenting om dei store miljøproblema oppdrettsnæringa er ansvarleg for, men det er vel slik vi kjenner han. Neste døme var òg teknologioptimistisk: den norskutvikla såkalla fleirfaseteknologien som vert nytta i olje- og gassutvinning: Olje, gass, vatn og forureining kan fraktast til ein plattform eller til land gjennom same røyr. Teknologien er òg omtala i saka vår om vitenskapleg utstyr på side 4.

Kva skal vi gjere for å styrke norsk forskning ytterlegare? spurde statsministeren, og fortalde at han hadde fem punkt, men berre fire i manus. «Men eg kom på eitt til på vegen hit.»

Under attgjev eg fritt, men forsøksvis dekkjande:

1. Regjeringa skal løyve meir til forskning. Stoltenberg kunne ikkje rope kor mykje, men at det vert pluss i forskingsløyvingane i framlegget til neste statsbudsjett.

2. «Vi» skal vere betre til å samarbeide med næringslivet. Statsmi-

nisteren vil styrke dei formelle arenaene, som til dømes Senter for framifrå forskning, Senter for miljøvenleg energi. Han ville ha meir av «tverrgående», nasjonale forskingsstrategiar som foreinar mange miljø. Han nemnde felt som klima, det maritime og IKT.

3. Meir internasjonalt samarbeid. «Nordmenn har godt sjølvbilet. Det er bra. Men 99 prosent av forskinga skjer i utlandet. Det er i dei heile teke svært mange utlendingar i verda.»

Stoltenberg brukte Norsk Hydro som døme. For å utvikle nye aluminiumslegeringar, har dei samarbeidd med Sintef, NTNU og forskingsmiljø i Japan. Og han ville framleis støtte internasjonale forskingsprogram.

4. Elevar er morgonda-

gens forskarar. Stoltenberg framstilte det slik: På 1990-talet fekk den dåverande Stoltenberg-regjeringa mistanke om at resultat i skulen var dårlege internasjonalt. Statsråd Gudmund Hernes sytte for at Noreg vart med på internasjonale målingar. Resultatet var svakt i 2003,

og fall i 2006. Men Pisaundersøkinga i 2009 viste framgang, og no er det ny framgang i lesing og skrivning. Når det gjeld matematikk er norske fjerdeklassingar best i Norden.

5. Og så tok Stoltenberg den han kom på undervegs til konferansen: «Vi må snakke opp forskinga.» Det gjeld forskning generelt, og næringslivsforskning og realfag spesielt. Den siste grunnen var dermed gratis.

Korleis skal ein bedømme tankegangen, og kva hint om retning for forskingspolitikken er han uttrykk for? Det burde iallfall gje låge odds at ordet «kunnskapstriangel» vert sentralt i den kommande forskingsmeldinga. Samspelet mellom utdanning, forskning og innovasjon – dette er ein dynamikk som regjeringa og tidsånda liker seg svært godt innanfor. Karikert er tankegangen om lag slik: Vi utdannar gode elevar, som vert gode studentar, som utviklar gode propellar, som gjer norsk industri konkurransedyktig. (Dersom prosjektet har ein miljøprofil er det eit stort pluss, så lenge det ikkje kjem i konflikt med lønsemda.)

Skal ein tolke Stoltenberg meir velviljug og optimistisk, kan vi hugse den lova budsjettauken. Vidare var det klåre teikn på at forskinga klatrar varsamt oppover den politiske prioriteringslista. Før stortingsvalet i 2009 hadde Forskerforum ein stor artikkel om forskingspolitikk som element i totalpolitikken og valkampen. Vi etterlet eit inntrykk av at livet var ein annan stad enn det stortingsromet vi hadde besøkt, Kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen. Det var i naboromet det hende: Der drøfta dei nemleg nasjonal transportplan.

Tore Lie, seniorrådgjevar for forskingspolitikk i NHO, sette pris på taktene frå Stoltenberg, jamfør saka vår på side 8. Han gjev Erna Solberg æra for å ha framheva forskingsemnet så sterkt at regjeringa ikkje kan gjere anna å henge med dei òg.

Så spørst det om, når det kjem til stykket: Er det slik Stoltenberg ser det?

Forskinga klatrar varsamt oppover den politiske prioriteringslista.

Redaktør
Kjetil A. Brottveit

Kunnskapstriangel vert sentralt i den kommande forskingsmeldinga.

LEDER KRONIKK DEBATT BØKER

Send kronikkforslag til kjetil.brottveit@forskerforum.no. Kronikkens lengde må ikke overstige 10 000 tegn, inkludert mellomrom.

Bidrag som trykkes honoreres med kr. 2 000,-. Innlegg må være maksimum 2000 tegn. De blir ikke honorert.

Kronikker og debattinnlegg legges også ut på Forskerforum.no.

Forvirrende dommarpraksis

Kva skal til for å nå opp i tevlinga om å verte Senter for framifrå forskning? Brynjulf Stige saknar ein søknadsprosess med klarare prinsipp og ein meir forståeleg praksis.

Mangt og mykje har vore sagt om Forskingsrådet (NFR) si vurdering av søknader til tredje periode med Senter for framifrå forskning (SFF-III). Arge og vonbrotne professorar har gått ut med sterke påstandar, som at det heile er eit lotteri. Ikkje overraskande har NFR då stort sett avvist dette som altfor spissformulert. Sjølv er eg ein av dei som ikkje nådde opp med prosjektet mitt. Litt nølende melder eg meg på i debatten. Det skal noko til å ikkje verte oppfatta som surmaga når ein har fått avslag og så byrjar å meine ting om vurderinga. Ved å bruke eit anna bilete enn lotteri vonar eg at intensjonen min kan kome fram: Etter ein fotballkamp er det lite å vinne på å sutre over straffespark ein fekk mot seg utan grunn, eller eigne skåringar som skulle ha vore godkjende. Anten ein no meiner dommararen gjorde feil eller ikkje, er det som regel betre å sjå framover til neste kamp. Det er lett å tenkje at det berre er dei dårlege taparane som brukar tid på å snakke om dømminga. Likevel – det kan vere meiningsfullt å prøve å bidra til debatt dersom ein opplever at reglane er uklare og at dommarpraksisen kan utviklast. Då er det faktisk slik at det er meir sannsynleg at dei som står igjen, ser ting som kan endrast, enn at dei som går jublende vidare, gjer det.

Som forskingsleiar for Griegakademiets senter for musikkterapiforskning (GAMUT) leverte eg saman med ei sterk forskargruppe ein søknad som fokuserte på korleis og kvifor musikk kan skape endring, med ambisjonar om avanserte empiriske undersøkingar og tverrfagleg teoriutvikling. Det internasjonale ekspertpanelet som vurderte søknaden, gav oss toppresultat på alle punkt, og vi hadde difor ei viss von om å gå vidare til andre runde. Det skjedde ikkje. Så var vi

BRYNJULF STIGE, professor i musikkterapi ved UiB og forskingsleiar for GAMUT, UiB og Uni Helse

vel uheldige? Det er mogeleg, men kan vi slå oss til ro med det? For å bruke fotballbiletet eg har introdusert: Det er greitt at ballen er rund, berre ikkje dommararen er blind(a). Før nokon i NFR parerer med at dei ikkje kan gå god for ein påstand om at dei brukar dommarar som ikkje har eit skarpt blikk, vil eg skunde meg og seie at eg tar det for gitt at det er høg kompetanse i alle ledd i vurderingsprosedyrane. Men kan vi likevel vere trygge på at dommarane ser det dei skal sjå? Det kjem an på korleis dei har posisjonert seg, og på korleis samspelet med linjedommarane fungerer.

SFF-søknadene vart først vurderte av tre utanlandske ekspertar i eit virtuelt panel. Deretter har tre fagkomitear gitt ei tilråding om kva søkjarar som skulle inviterast til den andre søknadsrunden. Så vart den endelege avgjersla gjort av Forskingsrådet sitt SFF-utval. Det eg har grunnlag for å meine noko om, er ekspertpanelet og fagkomiteen si handsaming av søknaden vår. Ekspertpanelet var grundige, veldig positive, men ikkje utan kritiske kommentarar. Fagkomiteens vurdering var slett ikkje grundig, i alle fall ikkje den delen vi har fått høve til å sjå. Ifølgje avslagsbrevet frå NFR gav fagkomiteen for humaniora/samfunnsvitskap følgjande vurdering av søknaden:

«Kan vi vere trygge på at dommarane ser det dei skal sjå?»

This excellent proposal seeks to investigate the neurological and therapeutic basis for the impact of music on personal change, both in mentally-ill and healthy subjects. The connection between neuro-science and music is potentially innovative. However, the project primarily concerns individual personal change invariably for the better; i.e. essentially music therapy. There were concerns about the way that music was specified and failures to explore the implications of varieties of musical experience, to distinguish listening and performance and to incorporate the potentially negative impacts of engagement with music (e.g. its use in torture). Without such a fuller conceptualisation the project may produce results which could be misinterpreted. While the mix of methodologies is potentially interesting too much reliance may be being placed on the results that can be deduced from the use of medical technologies. Therefore the project, while having many strengths, was not considered of sufficient quality to put forward to the next stage.

Vurderingsteksten er kort, men utruleg rik på forvirrende påstandar. Mitt eige spesialområde er «community music therapy», eit felt der sosiokulturelle og kritiske perspektiv står sterkt. Søknaden er sjølvsagt prega av det, så det er rett og slett vanskeleg for meg å forstå korleis ein har lese seg fram til at nevrologi er ein basis, og at det aktuelle prosjektet står i fare for å verte eten opp av medisinsk teknologi. Eg lar dette likevel ligge, då det har avgrensa interesse for lesarar som verken kjenner prosjektskissa eller fagfeltet. Eg er ikkje ute etter ein diskusjon av dette konkrete prosjektet, men av dei meir prinsipielle poenga som det kan vere mogeleg å trekkje ut av vurderinga til fagkomiteen.

Er det greitt at ein komité formulerer kritikk utan å gjere greie for eige vurderingsgrunnlag?

Vi får vite at fagkomiteen ikkje likar musikk-synet i den aktuelle søknaden, men vi får ikkje vite kva det er komiteen ikkje likar og kvifor.

«Det er greitt at ballen er rund,
berre ikkje dommaren er blind(a)»,
skriv kronikkforfattaren.

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

«Vurderingsteksten er kort, men utruleg rik på forvirrande påstandar.»

Fleire av forskarane som sto bak søknaden, har arbeidd aktivt med musikkomgrepet i ei rekkje publikasjonar, med vekt på musikk som mellommenneskeleg aktivitet meir enn det som har vore tradisjonelt innan musikkvitenskapen, nemleg musikk forstått som kunstverk og estetisk fenomen. Er det dette komiteen ikkje har likt? Det veit vi ikkje.

Er det greitt at ein komité foreslår at ein skulle ha forska på noko anna enn det søknaden handlar om?

Søknaden spring ut av musikkterapifaget. I denne fagkonteksten var søknaden vid, ved at han både fokuserte på musikk som kvardagsressurs, musikk som lokalsamfunnstiltak, musikk som psykososial intervensjon i helsevesenet og musikk i rehabilitering av pasientar med nevrodegenerative sjukdommar. Eg var budd på å få kritikk for breidda, men står for det reint fagleg, av di ein ambisjon om teoretisk syntese låg i botn, saman med ein ambisjon om å prøve å kome forbi eit kommunikasjonsbrot mellom biomedisinske og sosiokulturelle perspektiv. Så får eg altså vite at prosjektet er for snevert. Vi burde også forske på musikk brukt i tortur-samanheng. Kvifor stogge der? Burde vi ikkje også forske på musikk brukt i krigføring og på dataspelmusikk, filmmusikk, osv.? Det er vanskeleg å sjå at det er grenser i det heile når det gjeld kva det er interessant og relevant å forske på, så eg er vand med å tenkje at ein får prøve å skape fokus og grenser innanfor kvart prosjekt.

Er det slik at Forskringsrådet ikkje finansierer

forskning som kan misforståast eller misbrukast?

Kanskje fagkomiteen ikkje har meint heilt konkret at vi også skulle ha forska på tortur, men at dei først og fremst ville bruke dette dømet for å få fram at musikk ikkje alltid er noko positivt. Det ser ut vil å vere liten tillit i komiteen til at forskarane bak søknaden ville kunne inkludere kritiske perspektiv i utviklinga av prosjektet. Dette er overraskande, av di kritiske perspektiv eksplisitt er med i prosjektskissa. Om det er vanskeleg for meg å forstå at dette prosjektet skulle bidra til til dømes medikalisering av musikkkliv og samfunn, er det ikkje vanskeleg å forstå at musikkterapi som fagfelt kan misforståast og misbrukast. Men er det eit argument for ikkje å gje støtte til prosjektet? Er det ikkje slik at kunnskap frå fagfelt som til dømes fysikk, kjemi og biologi kan brukast på dei mest grufulle måtar innan krigføring og terror? Dette er viktig i ein større forskingspolitisk og -etisk debatt, men kan vi bruke dette som argument mot konkrete, avgrensa forskingsprosjekt i dei nemnde faga?

For å vende tilbake til det biletet eg brukte innleiingsvis: Ballen er rund, og ein kan ha uflaks i spelet (stang ut). Ein kan også ha uflaks i dømninga (skåring annullert). Det kan vere trasig, men slikt jamnar seg ut over tid. Men – det er ikkje greitt dersom ein må rekne med at dommaren er dårleg plassert, med forvirrande signal frå linjedommarane. Forskringsrådet har ei svært krevjande vurderingsoppgåve. Etter at internasjonale spesialistar har vurdert alle søknadene, kan ein ikkje berre velje ut dei som har fått best resultat, men må prioritere på tvers av fag. Ei slik krevjande oppgåve krev klare kriterium, grundige prosessar, refleksivitet og god kommunikasjon. Våre erfaringar er at dette ikkje alltid er malen. Det meiner eg at det er viktig å ha ein offentleg samtale om. SFF-ordninga er eit sentralt strategisk verkemiddel innan norsk forskning. Det er ei ordning som legg føringar for universiteta, institutta og fagmiljøa

sine satsingar. Med det «brukarperspektivet» som GAMUT sine erfaringar frå SFF-III representerer, vil eg då spele inn nokre idear som det kanskje kan vere verdt å sjå på i vidare arbeid med vurderingsprosedyrar:

- Vurderingskriteria kan gjerast meir eksplisitte og bør debatterast grundig før neste utlysing, slik at søkjarane kan vere heilt trygge på kva spelereglane er.
- I staden for internasjonale ekspertpanel med få tverrfaglege innslag og fagkomitear utan god (nok) forankring i eit prosjekt sin fagtradisjon kunne ein leite etter modellar som sikra kommunikasjon mellom nivåa, eventuelt òg ein kombinasjon av fagleg og tverrfagleg kompetanse på begge nivå.
- Vurderingane frå fagkomiteen bør vere såpass grundige og grunngeivne at det er mogeleg for søkjarane å forstå kva som er meint.
- I dei tilfella der ein radikalt overprøver det internasjonale ekspertpanelet bør prosedyrar og grunngeivingar vere ekstra grundige. Det same bør gjelde der søknader har ein tverrfagleg profil som sprenger fagkomitéstrukturen.

Opne samtalar om vurderingserfaringar er viktig, ikkje berre for SFF-ordninga, men for heile Forskrings-Noreg. I tillegg til eller i staden for å invitere til respons på vurderingane til ekspertpanela (slik NFR gjorde i SFF-III) er det minst like relevant å opne for respons på prioriteringane til fagkomiteane. Det kan opne for samtalar om vurderingsopplegget, ikkje berre om feildømming.

Også de når det blir krevet ...

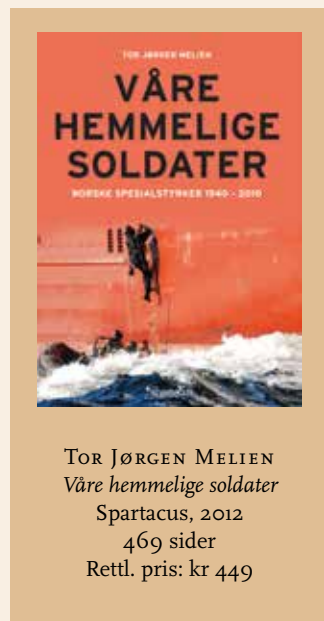
Melien er både kommandørkaptein og forskar. Kva har det gjort med boka?

Boka til Tor Jørgen Melien om norske spesialstyrkar er ein 70 år lang marsj over 400 sider. Han startar i norske fjellområde før sabotasjeksjonen mot tungtvassanlegget på Rjukan og sluttar med norske marinejegerar på ein smal fjellveg i Afghanistan.

Spesialstyrkar vert definerte som små stridseiningar som agerer uortodokst, i det skjulte og med høg risiko, i aksjonar retta mot viktige militære og politiske mål – med dei heilt spesielle krava det stiller til soldatane. Slik sett er historia til spesialstyrkane – til skilnad frå konvensjonelle styrkar – tett knytt til den opphavlege trongen i menneskesamfunnet til å ha kontroll over eit trygt, avgrensa territorium. I denne samanhangen handlar det i første rekke om Kompani Linge og Shetlandsgjengen under den andre verdskrigen, og om marinejegerane (frå 1953) og Hærens fallskjermjegerar (frå 1963) etter krigen. Sistnemnde var også utgangspunktet for etableringa av Forvarets spesialkommandostyrkar i 1984. Og desse utgjør kjernen i spesialstyrkane som fekk operative oppdrag i utlandet etter 1990, særleg i samband med norsk deltaking i alliert krigføring på Balkan og i Afghanistan. Då fekk også luftforsvaret, med basis i personell frå Bell 412-helikoptera, ein så viktig funksjon at denne våpengreina vert innlemma i den nyare historia til spesialstyrkane.

Føremålet med boka er deskriptiv og analytisk. Den analytiske modellen er enkel, men med eit omfattande siktemål. Melien er oppteken av funksjonen til spesialstyrkane, operasjonane dei har gjennomført, utdanninga og utstyret deira, korleis spesialstyrkane har vore organiserte og vorte forma av den breiare geo- og militærpolitiske samanhangen dei inngår i. Resultatet er ein fylldig og detaljert rapport som strekker seg frå regjeringskontora i London under krigen til Bush-administrasjonen etter 11. september 2001, frå byråkratiske utgreiingar i Forsvaret til livet i kasernane på Haakonssvern,

frå beredskapen mot terrorisme i 1970-åra til redning av barn i Bosnia, frå Stengun-maskinpistolar og AG3 til ulike fallskjermtypar, frå likvidasjonar til arbeidstidsreguleringar. Og frå det å vere under britisk kommando i 1940 til å vere under amerikansk eller ISAF

kommando 70 år seinare – om den politiske konteksten har endra seg, har styrkane heile tida inngått i og vore forma av det relativt stabile allianseforholdet til Storbritannia, USA og resten av Nato.

Dette er altså ei oppslagsbok som bør vere gefundenes Fressen for militærhistorisk interesserte som her vil finne ei samla framstilling om emnet – og for dei som sjølve har vore ein del av styrkane gjennom tidene, og som vil finne mange kjende frå det vesle miljøet dette har vore og er. Kan boka nå ein breiare lesarkrins? Det føreset at mottakarane har andre litterære, filmatiske eller personlege røynsler med det boka viser til, som biografien om Shetlands-Larsen, filmene om sabotasjen på Vemork, bitande frost på norske vinterøvingar, knatringa frå eit automatgevær, fjernsynsreportasjar frå Balkan og Afghanistan.

For prosaen minner litt om den vi finn i militære reglement

og handbøker – som bøker om militærstrategi eller oppslagsverk for soldaten i strid: Teksten er klar og instruktiv, skriven for å unngå fleir- og mistydingar. Dette er ei oppslagsbok du kan vende attende til dersom du er i tvil om fakta. Men det er ei bok som hentar si eventuelle kognitive og emosjonelle kraft utanfor teksten, i dei handlemåtane, det samværet og dei konfliktane teksten viser til. Difor vil nok mange uinnvigde finne om lag like stor interesse for dei 110 sidene om «Den kalde krigen» som norske gjennomsnittssoldatar fann for nattevakta mellom 0400 og 0600 i same tidsperioden.

Ei av kvalitetane ved boka er at ho omtalar spesialstyrkane i vår tid i same andraget som spesialstyrkane i den andre verdskrigen. Her er Trond André Bolle innbunden saman med Gunnar Sønsteby. Det kan vere på sin plass i eit land der både politiske kontroversar og likesæle om kva norske eller folkerettslege interesser er, og korleis dei skal forsvare, lett medfører underkjenning av offerviljen og motet til dei som har som yrke å handle i samsvar med korleis dette til kvar tid vert definert av dei som har legitim makt til å avgjere det.

Boka er tettpakka med fakta, men etterlet meg med mange spørsmål – som desse: Korleis var samtalen mellom forskar Melien og kommandørkaptein Melien på vegen frå gradert kjeldemateriale til avgradert manus, og korleis har dette påverka framstillinga? Korleis ville boka vore om ho var skriven med basis i eit kjeldemateriale som gav innsikt i tenkinga til norske soldatar i til dømes 1942, 1972 og 2012? Har motiva deira og den funksjonen dei har tillagt seg sjølve, endra seg med endringane i grunngevinga for og den faktiske funksjonen til spesialstyrkane? Eller er det tale om relativt stabile personlegdomstypar som går attende til spesialstyrkane og menneskesamfunnas morgon?

AV ODDGEIR OSLAND

Velmeint, men tungt om lærartrivsel

EINAR M. SKAALVIK og SIDSEL SKAALVIK

Skolen som arbeidsplass. Trivsel, mestring og utfordringer

Universitetsforlaget 2012

218 sider

Rettl. pris: kr 349

Læraren bør ikkje ha distanse til elevane, slår denne boka fast. Læring handlar om trivsel og om meistring av kommunikasjonen med elev-

ar, medlærarar og foreldre. Desse emosjonelle forholda er mykje viktigare for skulearbeidet enn administrasjon og målstyring.

Skolen som arbeidsplass er skriven av eit engasjert ektepar som begge er seniorforskarar ved NTNU Samfunnsforskning. Kvartdagen for læraren i Noreg på 2010-talet vert drøfta utifrå motivasjonen for å verta lærar, vilkåra for trivsel i møte med faglege utfordringar, takling av personleg belastning, og strukturelle tiltak for at lærarar skal verta verande i yrket.

Boka er ganske HMS-orientert, men ho kviler heldigvis tungt på ei intervjuundersøking med 36 lærarar. Dei uttalar seg fargerikt om kvardagen i klasserommet, og dette hjelper til å gjera temaet for boka meir interessant enn det kunne vorte med ei reint omgrepsmessig tilnærming.

Skolen som arbeidsplass er inspirert av læringsteorien til den amerikanske psykologen Albert Bandura. Sosialpedagogikken frå John Dewey, Paolo Freire og andre vert ikkje brukt i det heile tatt, og dette er interessant. Den sosial-kognitive teorien om læring dreier seg i stor grad om «self-efficacy» eller «meistringsforventning». Skaalvik og Skaalvik forklarar omgrepet slik: «Mennesket tenderer til å søke situasjonar og aktiviteter som det tror det vil mestre og unngå aktiviteter som det ikke føler seg sikker på at det vil beherske».

Forfattarane bruker gode sitat frå informantane, blant anna om «autentiske meistringserfaringar». Slike meistringserfaringar kan oppstå etter meir eller mindre tilfeldige engasjement som vikar. Eitt døme på det er vikarlæraren som fekk tillit hjå ein tidlegare lærar,

og etter vikariatet hadde sterk tru på at ho kunne meistra dette yrket på lengre sikt. Slike erfaringar er svært verdifulle, fordi dei kan motivera unge menneske til å ta lærarutdanning.

Forfattarane har ei konstruktiv haldning til læreryrket, og boka kan sikkert hjelpa både lærarar og rektorar til å organisera arbeidsflyten sin betre. Forfattarane er oppriktig engasjert i å forbetra vilkåra for personleg kontakt mellom lærarar, elevar og foreldre, og all ære til dei for det.

Men boka har nokre skjønneheitsfeil. Forfattarane er for avhengige av sitata frå informantane sine, og bruker dei ganske kritikkløst. Stadig vekker det halvsideslange sitat, og gjerne to–tre etter kvarandre utan kommentar. Her gjer Skaalvik og Skaalvik den klassiske feilen å tru at sitata forklarar seg sjølv, men det gjer dei jo ikkje. Forfattarane burde ha dyrka sitt eige verdibaserte argument systematisk gjennom boka, i staden for stadig å overlata ordet til informantane.

Skolen som arbeidsplass er prega av ein kald, administrativ skrivestil. Boka har så mange punktlistar og oppramsingar at den raude tråden forsvinn, og engasjementet for det dei skriv om, skin berre glimtvis gjennom. I praksis er det berre folk med sterke faglege behov som vil orka å lesa boka til endes. Sjølv om Skaalvik og Skaalvik har ein god

kommunikasjonsteori til grunn for synspunkta sine, så klarer dei ikkje å kommunisera han.

AV LARS NYRE

En bok å bli trygg av

VIVI NILSSEN

Analyse i kvalitative studier:

Den skrivende forskeren

Universitetsforlaget, 2012

190 sider

Veil. pris: kr 329

Bøker om metode kan iblant gi assosiasjoner til kokeboksjangeren. Vi presenteres for noen sentrale ingredienser (verdi, variabel og multi-

variater for eksempel), og så setter vi dem sammen til en helhet i et design, og gjør som oppskriften ber oss om å gjøre. Noen ganger er det krevende teori, men stort sett er det relativt pragmatisk og konkret. Dessuten trenger vi sjelden lese alle de andre oppskriftene for å forstå den vi jobber med. Her skiller Vivi Nilssens bok om analysen i kvalitative studier seg litt ut. Hva er det hun gjør annerledes?

Vivi Nilssen er pedagog, og har lang erfaring som forsker og som veileder. I denne boka har hun en oversiktlig og grei inndeling i ka-

pitler. Ett om den kvalitative forskningens kjennetegn, fulgt opp av ett om forskerrollen, videre om skrivingen, teori, koding, kategorisering, analyse, tolkning, digitalt verktøy, etikk og til sist formidling. Gjennom kapitlene presenteres noe teori. Den er stort sett forklart på lettfattelige måter, men tidvis handler det om ganske avanserte teoretiske perspektiver, og da blir også teksten noe mer krevende. Teorien settes opp mot Nilssens egne erfaringer. Erfaringene det fortelles om, kan også handle om valg av metode, bestemte perspektiver på selve det å forske, og ikke minst forskerrollen. Hvem skal man være? Hva i seg skal man tenke med? Hvordan skal man ordne alle data?

Personlig satte jeg stor pris på kapittelet om bruk av digitale verktøy i kvalitativ forskning. Her har forfatteren hentet inn Torunn Klemp, en av doktorstudentene Nilssen har veiledet, som i motsetning til Nilssen har brukt programvare aktivt i sin forskning. Klemp redegjør for sine erfaringer. Heldigvis er det ingen detaljert gjennomgang av alle verktøyene som finnes tilgjengelig i dataprogrammene. Snarere er det begrunnede råd om å ta i bruk digitale verktøy tidlig, og noen eksempler på hvordan hun fant verktøyet spesielt nyttig.

Nilssen bringer inn mange konkrete eksempler for å vise i praksis hva hun beskriver teo-

retisk. Eksemplene er hentet fra pedagogikkfaget. Selv om de for en som meg, som ikke har pedagogikk i fagkretsen, kan bli litt innforstått, så fungerer de svært godt som illustrasjoner til de metodiske poengene Nilssen vil ha fram – særlig mot slutten av boka når det er større strekker av det metodiske arbeidet som formidles.

Som helhet fungerer samspillet mellom presentasjon av teori, redegjørelse for og refleksjon over egne erfaringer og konkrete eksempler som en *demonstrasjon* og *levendegjøring* av metode. For eksempel er det forskjell på å bli fortalt at det er et tidkrevende, nitid, systematisk og kreativt arbeid, og på å få presentert eksempler som gjør alle de beskrivende ordene tydelige for meg som leser. Her skiller Nilssens bok seg fra mange metodebøker jeg tidligere har lest, eller slått opp i.

Nilssens bok leses derfor best fra perm til perm. Dette er en bok man blir klokere av. Slik vil den gi en svært nyttig, strukturert, dekkende og pedagogisk innføring, som særlig vil egne seg for masterstudenter i samfunnsfag og humaniora, men også doktorstudenter og andre forskere som kjenner mindre til detaljene i kvalitativ forskning. Denne boken gjør deg rett og slett tryggere på det du holder på med.

AV RAGNHILD FJELLRO

Nye bøker av forskere

PETTER GOTTSCHALK

Kvinner i økonomisk kriminalitet
Akademika forlag 2012

340 sider

Veil. pris: kr 398

Det er ukjent hvor mange kvinner som begår økonomisk kriminalitet. Vi vet bare hvor få kvinner som blir dømt, og de får kortere fengselsstraff enn menn. Gottschalk presenterer mulige forklaringer på hvorfor og hvordan menn og kvinner slår ulikt ut på statistikken over dømte hvitsnippkriminelle i Norge. Han er professor ved Institutt for ledelse og organisasjon ved Handelshøyskolen BI.

ANNE KALVIG

Åndeleg helse. Livssyn og menneskesyn hos alternative terapeutar

Cappelen Damm Akademisk 2012
292 sider

Rettl. pris: kr 379

Annankvar person i Noreg nyttar alternativ behandling. Kva er slik terapi, og kva er den auka bruken uttrykk for? Kva idear og førestillingar er utgangspunkt og motivasjon for at nokre vel å driva med alternativ terapi? Kalvig undersøker kva menneske- og livssyn som kjem til uttrykk hos terapeutar innan ulike alternative terapiar. Ho er religionshistorikar og fyrsteamanuensis ved Universitetet i Stavanger.

MARI LENDING og

MARI HVATTUM (red.)

Vor tids fordringer. Norske arkitekturdebatter 1818–1919

Pax 2012

300 sider

Veil. pris: kr 399

Arkitekturen sto sentralt i det norske 1800-tallets politiske offentlighet. Arkitekter, filosofer, kunsthistorikere, ingeniører og malere var blant deltakerne i debatten. Sjangerne er alt fra avhandlinger og plansjeverk til nekrologer, dikt og polemikker, og antologien gir et innblikk i denne rike publikasjonskulturen. Begge redaktørene er professorer i arkitekturteori og -historie ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo.

TORE PRYSER

Tyske hemmelige tjenester i Norden.

Spionsaker og aktører 1930–1950

Universitetsforlaget 2012

656 sider

Veil. pris: kr 449

Hva kjennetegnet tyske hemmelige tjenester i de nordiske landene før, under og etter 2. verdenskrig? Hva slags mennesker spionerte for Tyskland, og hva var deres motiver? Boka handler om tyske hemmelige tjenester i Danmark, Finland, Norge og Sverige. For første gang sees de tyske hemmelige tjenestene i et helhetlig nordisk perspektiv. Pryser er historieprofessor ved Høgskolen i Lillehammer.

Hvorfor vil færre nordmenn ta doktorgrad?

DOKTORGRADSUTDANNING:

Professor Oddvar Hollup ved Høgskolen i Telemark hadde et tankevekkende innlegg om hvorfor færre nordmenn ville ta doktorgrad, i årets første nummer av Forskerforum. Selv arbeider jeg ved en institusjon der vi har hatt få eller ingen søkere til stipendiatstillinger i arkeologi, et fag der det er så mange arbeidsledige unge, dyktige arkeologer at de til og med har dannet sin egen interesseforening i Forskerforbundet, MAARK (= Midlertidig Ansatte ARKeologer).

Det første han rimeligvis nok bekymrer seg over, er at så mange utenlandske studenter søker hit til

landet. Svaret gir han selv: Norge er (vel) det eneste landet i verden som betaler for doktorgradsutdanningen. Fremskrittspartiets Tord Lien ønsker prisverdig nok, sett fra et fagforeningssynspunkt, å løse mangelen på norske søkere med høyere lønn. Men er denne lønnen så dårlig? Den er tross alt to lønnstrinn bedre enn begynnerlønnen for en amanuensis, en høgskole/universitetslektor eller en forsker 1108 med flere. Vi som tok den gamle forskerutdanningen, magistergrad, måtte betale utdanningen selv. Jeg tror heller vi skal se på hvordan en doktorgrad verdsettes, og hva som ven-

ter en etter disputasen: En ferdig doktor vil først og fremst søke en karriere innenfor akademien. Gjennomsnittsalderen for å få en fast stilling som førsteamanuensis ved et universitet er 43 år. Før en doktor når så langt, må vedkommende lide seg gjennom år med midlertidige tilsetninger, vikariater, arbeidsledighet og så videre – eller i beste fall, for noen heldige få, en tids-

personlige opprykk i dette karriereløpet. Konklusjonen er at en universitetslærer, med mindre vedkommende kvalifiserer seg til professor med i meget ung alder og med store personlige tillegg, noe som er de færreste forunt (og bare innen noen få fag), aldri vil kunne nå opp i en skolelektors lønn (og lange ferier) uansett hvor mye en har strevet med en doktorgrad og

«En gang var universitetene en attraktiv, prestisjefyllt arbeidsplass»

DelRett

Kan jeg bruke bilder fra nettet i forelesningen min?

Lær mer om opphavsrett i undervisningen delrett.no

begrenset postdoktorstilling. Det som da venter denne 43-åringen, er arbeidsbetingelser ved universitetene som knapt noen andre arbeidstakere ville være tilfreds med: elendig infrastruktur og driftsmidler, stor arbeidsbyrde, lange arbeidsdager uten overtidsbetaling, liten tid til forskning som er det en doktor er utdannet til, og så videre. Men, det verste er lønnen. Den 43 år gamle førsteamanuensen ville bli tilbudt en begynnerlønn (minimumslønn) i lønnstrinn 57, 468 400 kroner stigende til lønnstrinn 65, 542 900, ved fylte 54 år. Vedkommende ville fått minimalt med personlige opprykk i denne perioden. Hadde 25–27-åringen med mastergrad i stedet valgt skolelæreryrket, ville han eller hun som lektor med opprykk (master med litt tilleggsgutdannning) fått en begynnerlønn på minimum 448 400 stigende til 555 100 etter 16 år, det vil si like gammel som den nytilsatte førsteamanuensis og minimum 86 700 mer i lønn. Selv ikke med full ansiennitet som 54-åring ville en universitetslektor nå dette beløpet, og enda verre er det at en skolelektor utover ansiennitetstopp ville fått en rekke

videre kvalifisering.

Professor Hollup nevner «snarveien» opp til førstelektorkompetanse. Dette er ikke noen snarvei, heller den lange veien, spør du meg. Undertegnede fikk tidlig førstestillingskompetanse (kompetanse tilsvarende doktorgrad) og tok deretter i moden alder en dr.philos.-grad. Hva var denne verdt? Ikke ett lønnstrinn, ingen kompetanseopprykk, knapt nok heder og ære. Dette var verdien av en doktorgrad ved Universitetet i Stavanger.

Ved en tilfældighet sto professor Hollups innlegg på Forskerforums hjemmeside ved siden av en annonse for stipendiatstillinger ved det samme Universitetet i Stavanger. Under logoen sto det: «Ønsker du å stille først i rekken hos arbeidsgiver?» Jeg går ut fra at dette særlig gjaldt det private næringslivet. Spørsmålet er imidlertid hvor attraktiv doktorgraden er i arbeidslivet ellers? Jeg har en mistanke om at for eksempel de store oljeselskapene foretrekker en arbeidsvant og etatsopplært medarbeider fremfor en teoretiker fra universitetet. Tre års doktorstudium er lik tre års tapt arbeidserfaring!

Heve seg eller hevde seg

En gang var universitetene en attraktiv, prestisjefylt arbeidsplass. Det er de ikke lenger. Jeg kan blant flere nevne noen stikkord som usikker arbeidsplass med usedvanlig høy andel midlertidige stillinger, lav lønn, dårlige arbeidsforhold med stort undervisningspress og liten tid til forskning, lange arbeidsdager, minimale støttefunksjoner, økende administrative oppgaver, dårlig med driftsmidler, nærmest fraværende mulighet til vikarstipender fra forskningsråd og så videre.

Jeg har i tidligere debattinnlegg og kronikk i Forskerforum uttrykt sterk bekymring for norsk forskning og akademias fremtid her i landet, ikke minst på bakgrunn av det vi fikk høre under partilederbatten på Forskerforbundets fagpolitiske seminar i høst (se kronikk i Forskerforum 10/2012). Dersom det ikke gjøres et krafttak for å få opp lønningene innen forskning og høyere undervisning, først til minimum skolelærers nivå og selvfølgelig derfra til nivå med arbeidslivet forøvrig, samt får til betydelige forbedringer innen infrastruktur og driftsmidler på universitetene, får vi ingen norske søkere til stipendiatstillinger i fremtiden. Da kan vi bare glemme noen fremtid for Forsknings-Norge og høyere undervisning med kvalitet når oljen tar slutt.

HELGE SØRHEIM, førsteamanuensis, dr. philos. og tillitsvalgt i Forskerforbundet ved Universitetet i Stavanger

Etnografisk forskning i musea har vori 20–30 år bak tilsvarande i universiteta, hevda Peter Bjerregaard i januarutgåva av *Museologisk lunsj* på Blindern. Det vil Historisk museum nå endre på, og målet er både å ta att universitetsforskarane og å vise korleis musea kan vera særskilte forskingsinstitusjonar.

Forskingssatsinga til Norsk kulturråd har også fått stor merksemd, og prosjektet *Forskning om museer og arkiv* vart avslutta med konferansen *Museale og arkivale praksiser*, der fleire hundre forskarar og forskingsinteresserte sette kvarandre stemne. Det har vori eit tydeleg mål om å auke forskingsaktiviteten i musea og å heve kvaliteten. Ved Historisk museum vil dei både heve seg og hevde seg.

I mitt eige heimemuseum i Hedmark har kulturrådsprosjektet fått konkrete ringverkningar. Etter same mal som det sentralstyrte prosjektet har vi skipa til skrivekurs for 13 ivrige tilsette. Tre samlingar med attendemelding på problemstilling, fyrste og andre tekstutkast skal gjera kvar og ein betre rusta til å levere endeleg artikkelutkast nå i februar. Kvar deltakar har fått respons frå ein røynd forskar og ein jambyrdig kollega. Det er krevjande å levere i travle kvardagar, og det kan vera sårt å få kritikk på eige arbeid i plenum. Likevel trur eg vi er komne styrkte ut kvar gong, med konstruktive forslag til korleis vi skal arbeide vidare. Og det felles målet har vori å heve seg. Når artiklane nå kommer inn til redaksjonen, skal dei til fagfellevurdering, dette store skremmande ordet!

Det trengst, meiner eg.

For eg trur det er mye sanning i at det har kommi eit gap mellom universitetsforskning og museumsforskning. I mitt eige fag er både namn, perspektiv, teori og tilsette bytte ut frå da eg vart uteksaminert som etnolog. Og publikasjonane med! På same tida

som fag vart slegne i hop, vart tre tidsskrift til eitt. Samstundes har kravet om internasjonal publisering vorti del av fagfronten. Og fagfellevurdering hadde alt vori del av denne tidsskriftsverda i mange år. Det er ikkje mange museumskollegaer å sjå i dei norske tidsskrifta, og dei internasjonale publikasjonane er det enda lengre mellom. Kanskje gjer det ikkje så mye?

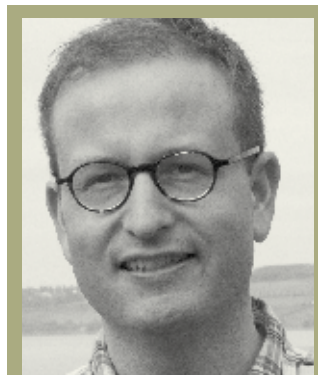
Nei, om vi har gode alternativ, så gjer det kanskje ikkje så mye. Men alternativa må vera verkeleg gode, og dei må vera attraktive både for oss og for universitetsforskarane. Om vi gjer det ved å betre den eksisterande årboka, slår i hop til færre og sterkare publikasjonar eller finn på nye formidlingskanalar, det treng ikkje vera eit spørsmål om anten-eller.

Men vi må styre museumsarbeidet vårt med fast hand og planlegge godt. Forfattarane må ha tid til å skrive. Og redaksjonen må ha tid til å redigere.

I tillegg bør fagfellane få tid til å lesa. For dette er to heilt ulike ting: å sende eit artikkelutkast på rundlesing hos kollegaene vegg i vegg, og få dei att med snille og velmeinde kommentarar om kva som kan utvidast, kortast ned eller forklarast betre – mot å sende det same utkastet til ein lesar du ikkje får veta kven er, ein som kan noe om det same

som deg, som kan kommentere i trygg visse om at du aldri får veta kven som ga råd. Fagfellevurdering. For noen er ordet skremmande, for andre søt musikk. For noen eit brysam tidstillegg, for andre ei konstruktiv skrivehjelp. For noen heilt

naudsynt for å hevde seg i fagfronten og komma på rett hylle med teljande kantar. For oss i musea meiner eg det bør vera eit godt hjelpemiddel for å heve den faglege kvaliteten vår.

BJØRN SVERRE HOL HAUGEN, konservator NMF ved Hedmarks museet

«Fagfellevurdering. For noen er ordet skremmande, for andre søt musikk.»

Gjesteskribentene skriver sant og subjektivt om akademien. De faste gjestene er Bjørn Sverre Hol Haugen, Norunn Askeland, Gunnar Sivertsen og Ragnhild Hutchison.

Diakonhjemmet Høgskole er en privat utdanningsinstitusjon og bygger virksomheten på et diakonalt verdigrunnlag. Høgskolen tilbyr ph.d.-utdanning, master-, bachelor- og videreutdanninger i helse- og sosialfag, ledelse og diakoni.

- engasjert for mennesket

LEDIG STILLING FØRSTEAMANUENSIS SOSIALT ARBEID

Institutt for sosialt arbeid og familierapi har ledig stilling som førsteamanuensis i sosialt arbeid fra 1. august 2013.

Søknadsfrist: 3. mars 2013

Fullstendig stillingsannonse:
www.diaconhjemmet.no/stillinger

Ledig stilling ved HiOA (HEL)

Vil du utdanne fremtidens ledere og organisatorer av tjenester og tjenesteytende virksomheter?

Ved Institutt for helse, ernæring og ledelse (HEL), Fakultet for helsefag (HF), studiested Kjeller, er det ledig vikariat som førsteamanuensis/førstelektor/høgskolelektor fra dags dato, med varighet til 31.1.2016, med mulighet for forlengelse og senere fast tilsetning.

HiOAs nye Bachelor i Facility Management med studiestart høsten 2013, er basert på Nasjonalt råd for økonomisk-administrativ utdannings (NRØA) rammeplan for økonomisk-administrative utdanninger, og skal utdanne fremtidens ledere og organisatorer av tjenester og tjenesteytende virksomheter innen Facility Management. Studiet er utviklet i nært samarbeid med bransjeorganisasjonene og de største arbeidsgiverne i offentlig og privat sektor.

Søknadsfrist 17.02.13

Full utlysning: www.hioa.no

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSAKADEMIET

Det teologiske Menighetsfakultet er en privat vitenskapelig høyskole med 1150 studenter og over 100 ansatte. Institusjonen tilbyr en rekke studieprogrammer innenfor fagområdene teologi, kristendoms-kunnskap, religionsstudier og samfunnsfag, både på bachelor- master- og ph.d.-nivå.

3 stipendiatstillinger

Ved Det teologiske Menighetsfakultet er det ledig 3 stipendiatstillinger med tiltredelse 1/9 2013. Tilsetning forutsetter opptak i MFs doktorgradsprogram.

Stillingene er for 4 år med 25 % pliktarbeid.

Søknadsfrist 15. mars 2013.

For fullstendig utlysning henvises til
mf.no - ledige stillinger

Se også
stillingsannonnene på nett:

www.forskerforum.no

Nasjonalt kunnskapssenter

om vold og traumatisk stress

Spennende lederoppgave ved Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress

Ledig stilling som seksjonsleder - Seksjon vold og traumer – voksne.

Seksjonsleder skal bidra til utvikling av temaområdet vold og traumatisk stress hos voksne. Vi søker en strategisk sterk og resultatorientert person med gode samarbeidsevner som ønsker å arbeide i et spennende og utfordrende tverrfaglig miljø. Det kreves minimum doktorgrad eller tilsvarende og ledererfaring innen FoU-arbeid.

For nærmere informasjon kontakt direktør Inger Elise Birkeland, i.e.birkeland@nkvts.unirand.no eller tlf. 22595500 / 95434633

For fullstendig kunngjøring vises til vår hjemmeside www.nkvts.no

Søknadsfrist: 20. februar 2013

Se full utlysning: www.hials.no/stillinger

VED HØGSKOLEN I ÅLESUND BLIR DET LEDIG STILLING SOM

FORSKNINGSSJEF

Vil du være leder i en fremtidsrettet kunnskapsorganisasjon?

Høgskolen i Ålesund skal være et kunnskapsnav i en innovativ region og er inne i en spennende periode preget av stor vekst innenfor forskning og utvikling. Med fem avdelinger innenfor maritime og marine fag, ingeniørfag, helse, økonomi, ledelse og markedsføring, er Høgskolen et sentralt kompetansemiljø i regionen. Den tette koblingen til lokalt arbeids- og næringsliv er unik i nasjonal sammenheng, og det legges vekt på utvikling i takt med behov i næringslivet og samfunnet for øvrig.

Stillingen som forskningssjef er plassert i stab direkte under høgskoledirektøren og inngår i høgskolens ledergruppe.

Se full utlysning: www.hials.no/stillinger
Søknadsfrist: 3. mars 2013

Høgskolen i Ålesund er et sentralt kompetansemiljø i en region med sterk industri og et mangfoldig arbeidsliv.

LHL Helse

LHL Helse er et ideelt aksjeselskap som driver helseinstitusjoner innen utredning, behandling og rehabilitering: Krokeide -, Nærland -, Røros - og Skibotn Rehabilitering og sykehusene Feiringklinikken og Glittreklinikken. Selskapets hovedkontor ligger i Oslo. De største målgruppene er pasienter med kreft, hjerte- og lungesykdom, men sykkelig overvekt og arbeidsrettet rehabilitering ligger også innenfor LHL Helses virkeområde. LHL Helse eies av Landsforeningen for hjerte- og lungesyke, har ca 500 ansatte og hjelper årlig mer enn 10.000 pasienter til et bedre liv.

Leder av LHL Helses forsknings- og utviklingsarbeid

LHL Helse styrker sitt forsknings- og utviklingsarbeid og søker etter dyktig fagperson med doktorgrad innen relevant fagfelt og gode lederegenskaper til å lede dette arbeidet.

LHL Helse driver i dag forskning og utvikling som fremmer forståelse av sykdomsmekanismer, funksjonsnivå og livsutfoldelse hos pasienter innen våre målgrupper. Vår forskning skal bidra til nyskaping og til å høyne kvaliteten på de tjenestene som leveres. Vi samarbeider med universitetsmiljøer nasjonalt og internasjonalt.

Fullstendig utlysningstekst på <http://www.lhl.no/lhl-helse>

Søknadsfrist: Snarest og innen 22/2 2013

FFI Forsvarets
forskningsinstitutt

www.ffi.no

analyse **informatikk** simulering sensorteknologi akustikk **fysikk** matematikk kjemi
nettverksarkitektur modellering miljøkjemi kybernetikk informasjonssikkerhet
turbulens sonarer **fluidmekanikk** akustikk instrumentering programmering mekanikk

Vi trenger flere dyktige forskere, både du som er nyutdannet og deg med erfaring

Se våre nettsider **www.ffi.no** for fullstendig utlysningstekst og søknadsskjema.

Søknadsfrist for alle stillingene er 17. februar 2013.

databaseutvikling **elektronikk** signalbehandling instrumentering kommunikasjonsnettverk
nettverksmodellering programvareteknikk **bildebehandling** datateknikk **informatikk**

Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) er et av landets ledende teknologiske kompetansemiljøer. FFI er en sivil forskningsinstitusjon direkte underlagt Forsvarsdepartementet. Virksomheten har omkring 700 ansatte, hvor over 500 er forskere og ingeniører som utvikler teknologi og kunnskap for å gjøre Norge i stand til å ha et tidsriktig og effektivt forsvar. Instituttet er tverrfaglig og dekker fag som fysikk, informatikk, kommunikasjonsteknologi, kybernetikk, anvendt matematikk, elektronikk, kjemi, biologi, medisin, statsvitenskap og økonomi. Instituttet ligger på Kjeller ved Lillestrøm og har en enhet i Horten.

I

NÆRINGS-PH.D. BIDRAR TIL MER SAMARBEID MELLOM NÆRINGS- OG AKADEMI

NIFUs evaluering av nærings-ph.d.-ordningen viser at den fungerer godt. Deltakerne er fornøyd med ordningen, og intensjonene med den ser ut til å bli oppfylt.

NIFU anbefaler imidlertid at Forskningsrådet fortsetter profileringsarbeidet, spesielt overfor universiteter og høyskoler der ordningen er relativt ukjent. Gjøres ordningen mer kjent blant lærestedene, vil dette kunne utløse flere søknader.

Med midler fra Kunnskapsdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet iverksatte i 2008 Norges forskningsråd et femårig prøveprosjekt der det ble åpnet for at ansatte i bedrifter skulle gis anledning til å gjennomføre doktorgradsutdanning, såkalt nærings-ph.d.

II

LIKESTILLINGSPRISEN 2012 TIL UMB

Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) er tildelt Likestillingsprisen for 2012 på 2 millioner kroner. UMB får prisen for sitt systematiske arbeid for å bedre kjønnsbalansen ved institusjonen.

– Universitetet for miljø- og biovitenskap har vist en markant holdningsendring i ledelsen og organisasjonen når det gjelder å endre kjønnsbalansen blant de ansatte. Ethvert universitet og høyskole burde la seg inspirere, oppfordret kunnskapsminister Kristin Halvorsen. Det er sjettede gang Kunnskapsdepartementet deler ut Likestillingsprisen.

III

– BRUTTO BEST OGSÅ FOR DE YNGRE

– Vi skal sikre pensjonen for de yngre årskullene, og da er den modellen vi forhandlet fram i 2009 best, slår Unio-leder Anders Folkestad fast etter den siste tids debatt om pensjonsreformen i offentlig sektor.

I 2009 ble bruttoordningen videreført i tariffoppgjøret. I stortingsbehandlingen i 2010 ble pensjonene for personer født før 1958 bestemt. Disse er sikret 66 prosent av sluttlønn.

Er du yngre enn født 1958 (55 år) må du belage deg på å jobbe lengre

KURS OG SEMINARER

Forskerforbundet arrangerer følgende kurs og seminarer for tillitsvalgte i mars–april 2013:

- 14.–15.03: Sektorseminar for tillitsvalgte i sykehussektoren
 - 19.–21.03: Grunnopplæring trinn II for tillitsvalgte (stat)
 - 08.–09.04: Møte i Landsrådet, for valgte delegater og observatører
 - 24.04.13: Sektorseminar for tillitsvalgte i privat høyskolesektor
- Med forbehold om endringer. Program og påmeldingsinformasjon blir lagt ut på www.forskerforbundet.no/kurs. Her finner du også en foreløpig kursplan for høsten 2013.

NYE BROSJYRER FRA FORSKERFORBUNDET

Nye utgaver av Forskerforbundets rekrutteringsbrosjyre (norsk og engelsk) og stipendiatbrosjyre samt introduksjonshfte om lønns- og arbeidsvilkår for stipendiater (norsk og engelsk) kan bestilles fra sekretariatet. Vi har også for bestilling hefte med Forskerforbundets arbeidsprogram 2013–2015. Bruk eget bestillingsskjema som du finner her: www.forskerforbundet.no/materiell.

for å få full pensjon. Det har Stortinget bestemt. Fordi befolkningen blir stadig eldre, vedtok Stortinget såkalt levealderjustering av pensjonen. Enkelt sagt er det slik at desto lengre vi lever, desto lengre må vi jobbe for å få full pensjon (66 prosent av sluttlønnen i pensjon).

IV

– BLIR PRISGITT AKSJE- OG PENGEMARKEDET

Unio mener ansatte vil få dårligere pensjon dersom regjeringen følger opp Banklovkomisjonens rapport.

– Hva du får i pensjon blir prisgitt aksje- og pengemarkedet, sier sjeføkonom Erik Orskaug i Unio. Orskaug har representert Unio i Banklovkomisjonen.

Kommisjonens rapport skisserer overgangsreglene for de som vil konvertere fra dagens ytelsespensjonsordning til den såkalte hybrid. Den enkleste varianten av hybrid, grunnmodellen, velter all risiko for hva pensjonsutbetalingen blir fra arbeidsgiverne og forsikringsselskapene, og over på arbeidstakerne.

V

ROM FOR FORBEDRINGER I NORSK INSTITUTTSEKTOR

Norsk instituttsektor fungerer bra, men det er også forbedringspotensial. NIFU har studert instituttsektorens rolle i Norge med hovedvekt på samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon (SAK).

Kunnskapsdepartementet har signalisert at politikken overfor

instituttsektoren vil bli et viktig tema i den kommende forskningsmeldingen, og departementet har bedt Forskningsrådet bidra med kunnskapsgrunnlag for å drøfte dette temaet. For å utvikle dette kunnskapsgrunnlaget har NIFU på oppdrag for Norges forskningsråd studert instituttsektorens rolle i Norge med hovedvekt på samarbeid, arbeidsdeling og konsentrasjon (SAK). Du kan laste ned rapporten fra www.nifu.no.

VI

NY HOVEDAVTALE – SPEKTER

Unio og arbeidsgiverforeningen Spekter har blitt enige om en ny hovedavtale for perioden 1. januar 2013 til 31. desember 2016.

Avtalen innebærer en forbedring for tillitsvalgtes permisjonsrett når de går inn som lønnede tillitsvalgte. Prosedyrereglene i forbindelse med omlegging av drift er også forbedret. Last ned den nye hovedavtalen her: www.forskerforbundet.no/tariffavtaler.

VII

HOVEDAVTALEN I STATEN PROLONGERT

Like før jul ble staten ved Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (FAD) og hovedsammenslutningene enige om å forlenge varigheten for den gjeldende Hovedavtalen i staten, fra 1. januar 2013 til og med 31. desember 2015. Hovedavtalen i staten kan du laste ned som pdf fra våre nettsider.

VIII

NYE NETTSIDER OG NYHETS-BREV

Forskerforbundets nettsider er under omlegging og vil fremstå med ny design, ny struktur og nye funksjoner. De nye sidene blir integrert med vårt medlemssystem WinOrg, noe som innebærer enklere pålogging til Min side for medlemmer og ekstranett med verktøy for tillitsvalgte.

Samtidig med denne omleggingen får nyhetsbrevene våre også ny design og ny publiseringsløsning, og det vil bli enklere å melde seg av og på utsendingen, samt tipse andre om våre nyhetsbrev.

IX

MEDLEMSRABATT HOS ADVOKAT

Forskerforbundet har samarbeidsavtaler med advokatfirmaene Foss Brynildsen DA i Oslo og Codex Advokat Tromsø AS om rabatt på advokattjenester for våre medlemmer. Avtalene gjelder saksområder som ikke dekkes av Forskerforbundets retningslinjer for juridisk bistand. Avtalene gir medlemmer av Forskerforbundet inntil 1/2 time fri konsultasjon, og ca. 30% rabatt på ordinær timepris for ytterligere juridisk bistand. Les mer her: www.forskerforbundet.no/advokat.

X

BEHOLD MEDLEMSKAPET VED UTENLANDSOPPHOLD

Medlemmer som reiser på forskningsopphold i Sverige, Danmark, Finland, USA, Canada, Irland eller Storbritannia får sine rettigheter ivarett av Forskerforbundets søsterorganisasjon i det aktuelle landet. Det sørger avtaler om gjensidig gjestemedlemskap for. På samme måte vil utenlandske gjesteforskere som er medlem av en søsterorganisasjon i et av disse landene få sine rettigheter ivarett av Forskerforbundet under et forskningsopphold i Norge.

XI

STIPENDIAT?

KJENN DINE RETTIGHETER!

Forskerforbundet har oppdatert introduksjonshftet om lønns- og arbeidsvilkår for stipendiater. Hftet er nå også tilgjengelig i engelskspråklig utgave. Hftet inneholder mye nyttig informasjon for deg som er ansatt i stipendiatstilling. Du kan laste ned hftet som en pdf-fil, eller bestille det fra sekretariatet: post@forskerforbundet.no.

XII
**PHD CANDIDATE?
KNOW YOUR RIGHTS!**

Forskerforbundet (The Norwegian Association of Researchers, NAR) has issued a Handbook for PhD Candidates, with useful information about working conditions and salary levels for PhD candidates employed in Norway. You can download the handbook from our web site, or order free copies from post@forskerforbundet.no.

XIII

NY JOBB? BRUK MIN SIDE

Husk å melde fra til Forskerforbundet sentralt dersom du har skiftet arbeidssted, endret stil-

lingsprosent eller gått av med pensjon. For å ha et oppdatert medlemsregister er vi avhengige av å få melding fra medlemmene om endringer i arbeidsforhold. Logg deg inn på Min side for å registrere endringer: www.forskerforbundet.no/minside.

XIV

**FØLG FORSKERFORBUNDET PÅ
FACEBOOK**

Nå kan du få nyheter fra Forskerforbundet på Facebook. Bli tilhenger av Forskerforbundets Facebookside www.facebook.com/forskerforbundet – og tips gjerne andre som du tror kan ha interesse av å følge siden.

AKTUELLE PRESSEKLIPP:

Frykter overkjøring av de ansatte
Forskerforbundet og Norsk Tjenestemannslag er bekymret for om de ansattes medvirkning og medbestemmelse er godt nok ivarettatt i rektors notat («Medvirkning for ansatte og studenter ved instituttene»).

– Notatet sikrer ikke den formelle medvirkningen godt nok. Utforminga av denne blir i altfor stor grad overlatt til dekan og instituttleder, sier leder Liv Berit Augestad i Forskerforbundet.

*Universitetsavisa NTNU
14. januar*

Vil kjempe for jobbene i fylkeskommunen

En borgerlig regjering vil være et stort skritt nærmere nedleggelse av fylkeskommunen. I Finnmark vil de tillitsvalgte ha arbeidsplassene bevart.

De tillitsvalgte i Finnmark fylkeskommune (FFK) representerer 1.080 ansatte. Omtrent 133 av dem sitter på fylkeshuset i Vadsø. Reidun Andreassen er valgt for Forskerforbundet, og skal ivareta interessene til om lag ti. Hun er ikke begeistret for de blågrønnes ønske.

– Det beste for de ansatte vil være å beholde arbeidsplassene sine i FFK, sier Andreassen.

Finnmarken 9. januar

Krever fast ansettelse før fusjon
Forskerforbundet krever at midlertidige ansatte skal få fast ansettelse før Universitetet i Tromsø får fusjonere med Høgskolen i Finnmark.

– Forskerforbundet stemte mot fusjon. Vi mener de ansatte ved universitetet får lite igjen for å fusjonere med Høgskolen i Finnmark, og frykter at det blir mindre midler til forskning, sier hovedtillitsvalgt Ellen K. Dahl i Forskerforbundet ved Universitetet i Tromsø.

Aftenposten 4. januar

Balansen fungerer ikke

Det store omfanget av midlertidighet er skadelig for de det gjelder, truer arbeidsmiljøet og den faglige kvaliteten samt den akademiske friheten til de ansatte. Regjeringen har hatt tallene på bordet i syv år og det er svært skuffende dersom de forlater ambisjonene fra sin egen tiltredelseserklæring om å redusere bruken av midlertidighet. Det er verdt å merke seg ved inngangen til valget.

*Tidligere leder Bjarne Hodne i
debattinnlegg i Aftenposten
17. desember*

Ti år etter ...

Kvalitetsreformen i 2003 medførte tilsynelatende formidable endringer. Det norske gradssystemet ble tilpasset internasjonale føringer, og utdanningene ble organisert i strukturerte programmer med klare mål.

Tettere oppfølging av den enkelte student var kvalitetsreformens stolte ambisjon. Og studentene visste å sette pris på økt oppmerksomhet rettet direkte mot dem, og mot det såkalte «læringsutbyttet».

Av Petter Aaslestad,
leder i
Forskerforbundet

Et viktig verktøy i institusjonenes realisering av kvalitetsreformen burde være *universitets- og høyskolelektorenes* store undervisningskapasitet og -engasjement. Men, som vi vet: Vår sektors lektorer ligger for eksempel lønsmessig *etter* lektorer med opptrykk i skolen. Samfunnet har med andre ord satt seg selv i den situasjon at «utdannerne» får mindre lønn enn dem de utdanner. Å løfte «våre» lektorer økonomisk var

et krav i fjorårets lønnsoppgjør; dette arbeider vi og Unio videre med mot vårens mellomoppgjør.

Den statlige lønnsdannelse skjeheter er imidlertid bare én av sidene i denne saken. Det er ikke til å komme utenom at vår sektor – og våre institusjonsledere – fremdeles gjerne belønner forskningskvalitet fremfor utdanningskvalitet.

Norsk Studentorganisasjons gjentatte krav om en styrket bachelorgrad og jevnlig veiledning minner oss dessverre om at kvalitetsreformen i hovedsak ble en struktur- og administrasjonsreform.

Noen positive tegn i tiden bør dog fremheves: Ordningen med sentre for fremragende utdanning (SFU) kan føre til en helt annen artikulert refleksjon rundt kvalitet i utdanningen.

Statsråden har varslet at hun i den nye forskningsmeldingen vil se nærmere på det potensialet som ligger i den tette koblingen mellom innovasjon, forskning og utdanning.

Men det er behov for en langt bredere gjennomgang av de virkemidlene vi de facto har til å stimulere utdanningskvalitet. Dessuten burde tiden nå være moden for forankrede ambisjoner som er mer ambisiøse enn bare å ville tilfredsstille akkrediteringsregimenens minstestandarder.

I år skal vi altså feire kvalitetsreformens tiårsjubileum. Kanskje er tidspunktet inne for å arbeide frem en nasjonal strategi for utdanningskvalitet, slik andre aktører allerede har tatt til orde for?

Forskerforbundet er i dag en proaktiv forskningspolitisk aktør (ifølge Yngve Nilsens jubileumsbok fra 2005). Fra en slik posisjon synes det betimelig å støtte arbeidet for å få frem en utdanningsmelding – vel vitende om at vårt departement først må få lagt siste hånd på den bebudede forskningsmelding.

Følg oss på facebook!
facebook.com/forskerforbundet

facebook

Følg oss på twitter!
twitter.com/Forsker

twitter

kunnskap gir vekst

Forskerforbundet er landets største og ledende fag- og interesseorganisasjon for ansatte i forskning, høyere utdanning og kunnskapsformidling. Forskerforbundet har over 18 000 medlemmer. Sekretariatet består av 37 ansatte.

Fagpolitisk rådgiver

Vil du delta i arbeidet med å forbedre lønns- og arbeidsbetingelsene for ansatte innen sektoren forskning og høyere utdanning? Da har du muligheten nå! I Forskerforbundets fagpolitiske avdeling har vi en ledig fast 100 % stilling som rådgiver.

Fagpolitisk avdeling har ansvar for å utvikle og redegjøre for kunnskapsgrunnlaget for Forskerforbundets politikk. Dette omfatter forsknings- og utdanningspolitiske spørsmål, herunder utredninger, undersøkelser, dokumentasjon, saksbehandling for hovedstyret, høringsuttalelser og aktuell statistikk. Til avdelingens oppgaver hører også lobby- og påvirkningsarbeid, deltakelse på lokale og sentrale kurs og arrangementer, bistand til lokallag og enkeltmedlemmer, samarbeid med andre aktører i sektoren og internasjonalt arbeid. Rådgiveren vil kunne bli tildelt oppgaver innen hele avdelingens ansvarsområde.

Kvalifikasjonskrav

- Høyere relevant utdanning på mastergradsnivå (gjernede doktorgrad)
- Relevant erfaring fra utrednings- og analysearbeid
- God kunnskap om sektoren forskning og høyere utdanning, gjerne fra instituttsektoren eller helseforetakene.
- God skriftlig og muntlig fremstillingsevne
- Gode samarbeidsevner og selvstendighet

I tillegg er det ønskelig med

- Erfaring fra fagorganisasjoner og/eller offentlig forvaltning vil bli vektlagt.
- Evne til og erfaring med formidling.
- Motivasjon til å arbeide for medlemmenes faglige rettigheter

Forskerforbundet tilbyr interessante arbeidsoppgaver, et stimulerende og godt faglig miljø samt konkurransedyktige betingelser. Vi har kontorer i Oslo sentrum.

Utfyllende opplysninger om stillingen kan en få ved å henvende seg til avdelingssjef Bjørn T. Berg, tlf. 21 02 34 05/ 99 57 42 64, eller rådgiver Jon Iddeng, tlf. 21 02 34 22/ 90 28 79 89.

Søknad med CV og kopi av vitnemål og attester sendes på e-post innen **tirsdag 26. februar 2013** til: post@forskerforbundet.no.

www.forskerforbundet.no

FAKTA OM FORSKERFORBUNDET

Forskerforbundet er landets største og ledende fag- og interesseorganisasjon for ansatte i forskning, høyere utdanning og kunnskapsformidling.

Forskerforbundet har over 18 000 medlemmer og er tilsluttet Unio – hovedorganisasjonen for universitets- og høyskoleutdannede. Forskerforbundet arbeider for høyere lønn og bedre arbeidsvilkår for medlemmene.

FORSKERFORBUNDETS HOVEDSTYRE 2013–2015

Petter Aaslestad, NTNU (leder)

Liv Berit Augestad, NTNU

Stig Ove Hjelmevoll, Universitetssykehuset i Nord-Norge

Jan Hongslo, Folkehelseinstituttet

Toril Ivarsøy, Universitetet i Bergen

Ove Kvammen, Høgskolen i Bergen

Annelise Brox Larsen, Universitetet i Tromsø

Tom Roar Eikebrokk, Universitetet i Agder (1. vara)

Åge Hultgren, Universitetet i Stavanger (2. vara)

Ågot Aakra, Universitetet for miljø- og biovitenskap (3. vara)

SEKRETARIATET:

Stab

Generalsekretær Sigrid Lem

Arkivleder Kristine K. Brox

Kommunikasjonsleder Arvid Ellingsen

Informasjonsleder Unn Rognmo

Spesialrådgiver Birgitte Olafsen

Fagpolitisk avdeling

Avdelingssjef Bjørn T. Berg

Rådgiver Jon W. Iddeng

Avdeling for lønn og arbeidsvilkår

Forhandlingssjef Frank O. Anthun

Seksjonsleder Eirik Rikardsen

Rådgiver Kjetil Mørk

Rådgiver Tanya Nymo

Seksjonsleder/advokat Ann Turid Opstad

Advokat Stine Nordgren Johannessen

Advokat Haakon Utne Kierulf

Advokat Mariann Helen Olsen

Advokatfullmektig Hildur N. Nilssen

Avdeling for organisasjon og økonomi

Organisasjonssjef Joar Flynn Jensen

Seksjonsleder Elisabeth Tindeland

Organisasjonskonsulent Natasa Duric

Organisasjonskonsulent Renate Storli (vikar)

Førstesekretær Gerd Sandvik

Seksjonsleder/kontorsjef Aina Nilsen

Økonomikonsulent Siri Johannessen

Regnskapskonsulent Bjørn Jensen

Regnskapssekretær Karin Haug (vikar)

Regnskapssekretær Adnan Selimotic (vikar)

Organisasjonssekretær Turid Cordtsen

Førstesekretær Linda Pettersson (permisjon)

Førstesekretær Elisabeth Johansen (vikar)

Førstesekretær Inger Marie Højfeldt

Sekretær Hans Askildsen

Sekretær Seija Hjelteig

Sekretær Tore Sandnes

Sekretær Ane Rinnaas (vikar)

**FORSKER
FORBUNDET**

Deres hus og hoteller brenner!

Har du spilt monopol, har du sikkert kjent på maktesløsheten når du trekker kortet «Deres hus og hoteller brenner». Sitter du med brannforsikrings-kortet, kan kvelden allikevel være reddet.

I virkeligheten er en større brann, eller annen stor skade, noe av det verste du kan komme ut for selv om hele familien skulle komme uskadd fra ulykken. Som i Monopol er en god forsikring redningen for å komme seg raskt videre.

Forskerforbundets forsikringskontor jobber hver dag hele året for at du til enhver tid skal ha:

- **Gode vilkår**
- **Gode priser**
- **Gode skadeoppgjør**

Hvis du ikke allerede har gjort det, så gjør som 1 200 andre medlemmer har gjort de siste årene;
kjøp Norges garantert billigste boligforsikring med toppdekning!